

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI SIRASINDA İHTİYAT KUVVETİ OLARAK KURULAN OSMANLI GENÇ DERNEKLERİ

*Yrd. Doç. Dr. Sadık SARISAMAN**

Giriş

Milletlerin istikbalden emin olabilmeleri için ülkelerinin birlik ve bütünlüğü ile bağımsızlığını korumaya kararlı bir gençliğe ihtiyaçları vardır. Özellikle savaş çanlarının çalmaya başladığı ve milletin varlığının tehlikeye girdiği anlarda bu ihtiyaç daha fazla hissedilir. Ancak, bu kara günler gelip çatmadan önce tedbirinin alınması gerekir. Bu da gençliğin ruhî ve fizikî açıdan eğitilerek istenilen vasıflara sahip hale getirilmesiyle mümkün olabilir.

İşte Birinci Dünya Savaşı'nın yaklaşmakta olduğu günlerde Osmanlı Genelkurmayı yukarıda belirtilen vasıflarda bir gençlik yetiştirmek amacıyla harekete geçti. Zira, Balkan Savaşları'nda alınan ağır yenilgiler Osmanlı Devleti'ni derhal tedbirler almaya sevk etmişti. Harbiye Nezareti bünyesinde Osmanlı Güç Dernekleri** adlı bir teşkilatlanmaya gidildi. Bu derneğin nizamnamesinin başkanlar kurulu ve Sultan V.Mehmet Reşat tarafından onayı 4 Haziran 1914 günü tamamlanabildi. Güç Dernekleri bu tarihten sonra ülke genelinde teşkilatlanmaya başladı. Fakat bu tür derneklerin Osmanlı Devleti'nde eskiye dayanan örnekleri olmadığı için Güç Dernekleri'nden beklenen neticeler elde edilemedi. Bunun üzerine

* K.T.Ü. Giresun Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi

** Bu dernekler hakkında geniş bilgi için yazarın yakında yayınlanacak olan "Osmanlı Güç Dernekleri" adlı makalesine müracaat edilebilir.

Genç Dernekleri konusunda tecrübesi olan Almanlar'dan yararlanma yoluna gidildi. Alman Genç Dernekleri örnek alınarak Almanya'dan uzmanlar davet edildi. Güç Dernekleri'ndeki eksiklikler göz önüne alınarak yeni bir teşkilatlanmaya gidildi ve bunun neticesinde Osmanlı Genç Dernekleri ortaya çıktı.

A- Genç Derneklerinin Kuruluş Amacı

Osmanlı Genç Dernekleri'nin niçin kurulduğunu, bu derneklerden neler beklenildiğini sıhhatli olarak ortaya koyabilmek için ilgililerin bu konudaki açıklamalarını ve çalışmalarını etraflı bir şekilde değerlendirmek gerekir.

Genç Dernekleri Müfettiş-i Umumiliği'ne getirilen Von Hof savaş içerisinde Almanlar'ın gösterdiği askerî, iktisadî ve idarî başarılar ile direnme gücünün Genç Dernekleri ve benzeri kuruluşlar sayesinde mümkün olduğunu belirterek' şu görüşlere yer vermiştir:

"Bilhâssa harb zamanında muntazam genç dernekleri teşkilâtına sâhib olan milletler bunlardan büyük yararlar görmüşlerdir. Bu tür derneklere sâhib olan ülkelerdeki gençler ders saatleri dışındaki vakitlerini cebhaya giden askere âid, birçok işlere yardımcı olmaya ayırdıkları gibi, cephe gerisinde menzil hizmetinde de binlerce askerin vazifesini görerek bunların cephede meşgûl olabilmesini temîn etmişlerdir. Alman işgalinden sonra Belçika'da gönüllü olarak çalışan genç dernekleri üyeleri âzim ve heves itibariyle belki de yetişmiş askere bile üstün bir faâliyet unsuru durumuna gelmişlerdir" ²

Genç Dernekleri henüz askerlik çağına gelmemiş olan gençleri bilgili, fiziken iyi gelişmiş, ruhen ve bedenen sıhhatli, gerekli askerî eğitimi almış bir milis kuvveti olarak hazırlamayı, ülkesi için yararlı kişiler haline getirmeyi amaçlamıştır.³ Bu derneklerde gençlere bir ordudaki düzen ve itaatın sebepleri ve önemi henüz asker

1. ATASE Arşivi; K; 1825, D:41/403, f:1-56.

2. Von Hof, "Alman Gençleri'nin Harb Hizmetinde İstihdâmı". Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:4, 1 Kânûn-ı evvel 1333/29 Aralık 1917, s.12.

3. ATASE Arşivi; K; 2523, D:448/8, f:5.

olmadan takdir ve idrak ettirilerek, onların askerlik anlayışını kavramış olarak yetiştirilmesi hedeflenmiştir⁴.

Aslında Genç Dernekleri projesinden sadece memleketin savunma gücünün artırılması değil, aynı zamanda Türk insanını sosyalleştirmek ve sağlık problemlerine duyarlı hâle getirmek ve ülkenin iktisadî gücünün ilerletilmesi beklentileri de vardır⁵.

Bir belgede "Genç Dernekleri gençlere hayatlarının sûret-i tanzîmini, sıhîhî yaşamak yollarını, insanlığın ne demek olduğunu, hemcinsine muâvenetin ulviyetini, boş yere vakit zâyî' etmenin mazarratlarını, hastalıklardan, pislikden, mikroplardan suhûletle korunma çarelerini kısaca sıhhatin muhâfazasını öğreten bir mektebdir" denilmektedir⁶.

Genç Dernekleri yetkililerinin açıklamalarına göre zamanının çoğu boşa geçmekte olan gençlerin boş vakitleri değerlendirilecek. Gençler cismen, fikren, ruhen, ahlâken zinde ve sağlam olarak yetiştirileceklerdir⁷. Jimnastik ve idman talimleri ile vücudun azalarının ahenk içerisinde terbiyesi ve gelişmesi ile düzgün ve güçlü bir fizik kazandırılması sağlanacaktır. Gençlere temizlik alışkanlığı verilerek temizliğin sağlıklı yaşamının ilk koşulu olduğu, bulaşıcı hastalıklara karşı korunmanın vücudun, giysilerin ve yaşanılan mekânın temiz olmasından geçtiği kavratılacaktır⁸.

S.S. bir makalesinde "Şimdiki muhârebeler büyük mikyâsda bir spor müsâbakasıdır. Gençlerde inzibattan başka beceriklilik, metânet, ittihâd, tahammül fedâkârlık hislerinin de inkişâfı elzemdir. İşte Genç Dernekleri bütün bu hislerin gelişmesine ça-

4. Von Hof, Osmanlı Genç Dernekleri, Genç Dernekleri Kütüphanesi Yayınları No:2, (İstanbul)- 1334 H, s.22-25; Tanin, 24 Mayıs 1332/ 6 Haziran 1916, Numro:2688.

5. Sabah, 9 Haziran 1333/1917, Numro: 9904; Von Hof, Osmanlı Genç Dernekleri, Osmanlı Genç Dernekleri Kütüphanesi Yayınları No:1, (İstanbul) - 1334 H, s.5

6. ATASE Arşivi; K; 1842, D:66, f:1-25.

7. ATASE Arşivi; K; 1825, D:41/403, f:1-3; Osmanlı Genç Dernekleri, No:1, s.27,6.

8. Tanin, 17 ve 24 Mayıs 1332/30 Mayıs ve 6 Haziran 1916, Numro:2681 ve 2688; Osmanlı Genç Dernekleri, No: 1, s.11-14.

lışacak, ordu da bu hisleri bir kat daha takviye edecektir" demektedir⁹.

Genç Dernekleri'nde tütün, alkol vb. zararlı maddelere bağımlılık ile "zevk-ü sefâha" düşkünlüğün kişiye, ailesine, cemiyete ve insanlığa olan zararları da gençlere anlatılacak ve kötü alışkanlıklardan uzak durmaları sağlanmaya çalışılacaktır. Ayrıca sui istismal, rüşvet vs. manevî hastalıkların da toplumları nasıl çöktüğü üzerinde durulacaktır¹⁰.

Özetle milletin terbiyesi gagesini güden Genç Dernekleri'nde becerikli, çalışkan, sağlam, kuvvetli, vatan ve millet sevgisi ile dolu, mücadeleci, dirençli, sosyal hayata hazır, sıkılganlığını atmış, yalan söylemeyen, geçimli, doğru karar verebilen, günlük hayatta karşılaşılabileceği problemleri kendi kendisine halledilebilecek yetenekte, inzibat, itaat ve intizamın önemini kavramış, itaatin az kuvvet sarfı ile çok iş başarmak olduğunun bilincinde olan, insanları ve tabiatı seven, dayanışma içerisinde yardımlaşma ve yardım etme alışkanlığını kazanmış, tehlikede gördüğü bir kimseye yardımdan geri durmayan, faal ve sosyal etkinliklerde öncü, hayatın herhangi bir anında dünyanın her tarafında başarılı olabilecek yeterlilikte gençler yetiştirmek hedeflenmiştir¹¹.

Dahiliye Nazâreti'nin tebligât-ı umumiyesi de bu değerlendirmeyle paralellik arzeder. Çünkü orada da "güçlü, metîn, çalışkan, cesûr, iradeli, sağlam düşünceli, faydalı, nefesine hâkim,

9. S.S. "Genç Dernekleri'nde Terbiye-i Ahlâkiye", Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:2,1 Teşrinievvel 1333/1 Ekim 1917, s.9-10.

10. Osmanlı Genç Dernekleri, Yayın No:1, s.6,20-29 Göreleli Hafız Mustafa Necib Efendi, Genç Dernekleri Teşkilî Hakkında Kanun-ı Muvakkat ve Talimâtname, İstanbul-1332, s.11.

11. Von Hof, "Bazı Umumî Terbiye Meselelerine Dair", Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:1, 1Eylül 1333/1917, s.1; Von Hof, "Mukaddime", Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), 1 Eylül 1333/1917, s.12-13; Selim Sırrı, "Genç Dernekleri ve Yanlış Telakkiler", Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:1, 1 Eylül 1333/1917, s.3, 6; Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:2, s.15; Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:21.1 Şubat 1336/1920 s.1, Osmanlı Genç Dernekleri, No: 1, s.6-7, 15; Tanin, 17 Mayıs 1332/30 Mayıs 1916, Numro:2681; Sabah, 9 Haziran 1333/1917, Numro:9904; Tasvir-i Efkâr, 3 Kânûn-ı evvel 1332/16 Aralık 1916 Numro:1954.

her türlü meşakkat ve mezâlîme tahammüllü, itâatkâr, düzenli, se-
ciyeli, vatanperver ve ülke menfaatlerini korumaya kararlı" gençler
yetiştirilmesi istenilmektedir¹².

B- Genç Dernekleri'nin Kuruluşu ve Teşkilâtlanması

1. Kuruluş

Birinci Dünya Savaşı'nın ortaya çıktığı ve yayılma eğilimine girdiği bir zamanda İstanbul'daki Alman İslahat Heyeti Başkanı Von Der Goltz Almanya'da teşkil ettiği "Kairserlich Deutsche Jugendwehr" benzeri bir derneğin Türkiye'de de oluşturulmasını Osmanlı Harbiye Nezâreti'ne bir proje ile teklif etti. Mareşal'in projesine göre bu derneklerin kurdurulmasındaki amaç, asıl ordu arkasında gençlikten mürekkep güçlü bir ihtiyat ordusunun hazır bulundurulmasıdır. Çünkü harpte yetişmiş bulunan askerin zayıyata uğraması söz konusu olduğundan bunların yerine aynı nitelikleri taşıyan kişilerin konulması gerekiyordu. Bu kişileri Genç Dernekleri hazırlayacaktı. Golç Paşa projesinde hakiki bir "terbiye-i bedeniye" olarak görmediği, eğlenceli bir spor olarak telakki ettiği izciliğin kaldırılmasını da teklif etmiştir¹³. Zira o, böyle bir zamanda gençlerin izcilikle meşgul edilmesini doğru bulmuyordu.

Haziran 1914'den beri faaliyet göstermekte olan ve benzer amaçlar taşıyan Güç Dernekleri Enver Paşa tarafından yeterli bulunmamış olmalı ki bu proje Harbiye Nezareti tarafından destek gördü. Enver Paşa meseleyi Heyet-i Vükelâ'ya getirdi. Bazı karşı çıkmalara* rağmen bu derneğin yararları vekillere izah edilerek hükümetten olur alındı¹⁴. Golç Paşa'nın önerisi üzerine Genç Dernekleri konusunda büyük bilgi ve tecrübesi bulunan Alman Mi-

12. Dahiliye Nezareti, 1332 Senesi Mayıs Ayına Mahsus Tebligât-ı Umumiye Mecmuası, Sayı:4, İstanbul-1332, s.32.

13. ATASE Arşivi; K:1842, D:66, f:1-19.

* İzciliği düzenlemek üzere İstanbul'a gelen Mösyö Parfit'in geri dönmesinden sonra böyle bir teşkilâtın kurulmasının izciliği bitireceği görüşü hâkimdi. ATASE Arşivi; K:1842, D:66, f:1-20.

14. ATASE Arşivi; K:1842, D:66, f:1-19, 1-20

ralayı Von Hof Bey** Ocak 1916'da İstanbul'a davet edildi. Bu sırada Fransız Cephesi'nde bulunan Von Hof, ancak, Şubat ayında İstanbul'a gelerek teşkilâta ait hazırlıklara başlayabildi¹⁵. Takriben bir aylık bir çalışmadan sonra kadro-kuruluşu tesbit edilen Genç Dernekleri Müfettiş-i Umumiliği'nin Harbiye Nezâreti emrinde ve fırka kumandanı yetkisinde bulunacağı I.Ordu'ya ve ilgili diğer kumandanlıklara iletildi¹⁶.

Diğer taraftan da bir kanun hazırlanması yoluna gidildi. Meclis-i Mebusan'a sunulan kanun teklifi meclis başkanlığınca encümenlere sevk edildi. Kanun teklifinin lehinde ifadeler içeren Harbiye Encümeni mazbatasında şu satırlar yer almaktadır:¹⁷

"Memâlik-i Osmaniye'nin her tarafında maarif ve mekâtibin terakki ve tekâmülüne rağmen bugün milletin seviye-i irfânını yükseltmeye kifâyet edebilecek kadar ibtidâî mektepleri bulunmadığı malûmdur. Herşeyden evvel birçok muallimlere lüzûm-ı mübrem vardır ki bunların ihtiyaca kâfi nisbette yetiştirilmesi için zaman lâzımdır. Hâlbuki bugün Osmanlı vatanının süratle terakki ve teâlîsi için Meclis-i Milliye'nin programında birçok teşkilât lâyiha ve plânları mevki' tutmuş bulunmaktadır.

"Metîn esaslar üzerine bütün bu terakkiyâtın devamını ve güzel neticelerle semeredâr olabilmesini temin için her şeyden evvel bu programların tatbîk ve icrâsı lâzımdır. Bu da milletin anlayışlı, kabiliyetli, kuvvetli ve becerikli olmasına vâbestedir. O halde her şeyden evvel umûma mahsûs olmak üzere öyle bir teşkilât yapmalıyız ki bunun bütün Osmanlı milletine afiyetli ve kuvvetli, mâhir ve becerikli, doğru muhâkeme eder ve sağlam bir fikir sâhibi, arzusunu icrâda musîr ve çalışmaya heveskâr olarak terbiye vermek için az zamanda yetiştirilen umûma mahsûs bir millet mektebi tesis edilsin. İşte Genç Dernekleri bu gayeyi takib ederek pahalı mektep

** Von Hof Alman Genç Dernekleri'nde uzun müddet başarı ile çalışmış olup tanınmış bir kişi idi. Onun Genç Dernekleri ile ilgili yayınlanmış eserleri vardır ve bunlar Alman mekteplerinde okutulmakta idi. ATASE Arşivi; K:1842, D:66, f:1-20.

15. Von Hof, "Genç Dernekleri'nin Şimdiye kadar Teşkilât ve Tevsüi", Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:4, 1 Eylül 1333/1917, s.7.

16. ATASE Arşivi; K:2523, D:448/8, f:5.

17. Tasvir-i Efkâr, 3 Kânûn-ı evvel 1332/16 Aralık 1916, Numro: 1954.

binâlarına kıymetli âlât ve edevâta husûsî elbiselere vesâireye lüzûm görmeksizin münhasıran talimât-nâme-i resmîsi ve hüsn-i arzusu ile bu mühim vazifeyi îfâ edecektir"¹⁸.

Daha sonra diğer bürokratik işlemleri tamamlanan Osmanlı Genç Dernekleri hakkındaki kanun-ı muvakkat Sultan Mehmed Reşat tarafından onaylanarak 17 Nisan 1916 tarih ve 411 kanun numarası ile kabul edilmiş¹⁹ olup, 22 Nisan'da Takvim-i Vakayi'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir²⁰.

2. Müfettiş-i Umumilik Kadrosu

Osmanlı Genç Dernekleri'nde Harbiye Nezâreti'nin vereceği emirleri icra ve tatbik etmek, teşkilâtlanmayı yürütmek, talimât-namelerin düzenlenmesini ve uygulanmasını sağlamak üzere Genç Dernekleri Müfettiş-i Umumiliği oluşturuldu²¹. Müfettiş-i Umumiliğe tek yetkili olarak ve kadrosunu seçme hakkı da verilerek Von Hof getirildi²².

Teftiş Heyeti'nin diğer üyeleri ve kadroları ise şu şekilde idi:

1) *Birinci Muavin*: Binbaşı Tahir Bey, 2) *İkinci Muavin*: Yüzbaşı İzzet Bey, 3) *Genç Dernekleri Mekâtip Müfettişi*: Selim Bey, 4) *Müfettiş Kalem-i Mahsus Amiri ve Kâtib*: Vedat Örfi Bey, 5) *Tercüman*: Mülazim Münir Bey²³.

Dahiliye Nezâreti'nde Umur-ı Mahalliye-i Vilâyât Müdürü Süleyman Fehmi Bey de İstanbul'daki Müfettiş-i Umumilik Genelmerkezi ile vilâyetler arasındaki bağlantıyı sağladı*.

18. Tasvir-i Efkâr, 3 Kânûn-ı evvel 1332/16 Aralık 1916, Numro: 1954.

19. Düstur, Tertib-i Sâni, Cilt. VIII, İstanbul, 1928, s.898.

20. Takvim-i Vakayi, 9 Nisan 1332/22 Nisan 1916. Numro: 2506.

21. ATASE Arşivi; K:1842, D:66, f:1-21.

22. ATASE Arşivi; K:1842, D:66, f:1-21.

23. ATASE Arşivi; K:1842, D:66, f:1-21, 1-23; K:1825, D:41/403, f:1-64, Tahir Bey bir ara kaza geçirek yaralanınca onun görevini bir süre vekâleten Vedat Örfi Bey yürüttü. Tahir Bey daha sonra Sipahi Ocağı Müdür Yardımcılığı'na tayin edilince Erkân-ı Harb Kaymakamı Mustafa Asım Bey Genç Dernekleri Müfettiş-i Umumi yardımcısı oldu. Alman Mülazim Miz Bey de sonradan heyete dahil edilerek tercüman kadrosuna tayin edildi (ATASE Arşivi; K:1842, D:66, f:1-23).

* Müfettiş-i Umumilik Harbiye Nezâreti'ndeki itfaiye kışlasının üst katındaki bir dairede faaliyet gösteriyordu.

Von Hof Almanya'da kendisi ile birlikte Genç Dernekleri teşkilâtında çalışan Roher ve Moriç adlı iki Alman subayını da yanına istedi ise de Alman Askerî Heyet-i Islahiyesi bu kişilere ihtiyacı olduğunu belirterek kabul etmedi²⁴.

Müfettiş-i Umumilik göreve başlar başlamaz çalışmalarına esas olmak üzere şöyle bir program düzenledi:

1- Müfettiş-i Umumilik biri Genç Dernekleri'nin yararlarından, diğeri talimatnameden, üçüncüsü de hıfz-ı sıhha (koruyucu tıp) konularından bahseden üç mecmua neşredecektir.

2- Müfettiş-i umumi Anadolu'ya bir seyahat düzenleyerek muhtelif şehirlerde konferanslar vermek suretiyle rehberleri eğitecektir.

3- Vilâyetler ve müstakil liva, vali veya mutasarrıfları tarafından İstanbul'a birer muallim gönderilerek bunlar Darülfünun salonunda 10 gün müddetle verilecek derslere devam edeceklerdir.

4- Vilâyet Genç Dernekleri birer rehber-i umumi tarafından idare edilecek, rehber ve rehber muavinleri buna bağlı olarak çalışacaklar ve doğrudan doğruya Müfettiş-i Umumilik'le irtibat kuramayacaklardır. Müstakil livalarda da aynı yetkileri haiz birer rehber bulunacaktır.

5- Aylık bir mecmua neşredilecektir.

6- Genç Dernekleri'ne bir bütçe gösterilecek ve Müfettiş-i umumi bu parayı harcatmaya yetkili olacaktır .

3. Teşkilâtlanma

Kuruluşunu tamamlayan Osmanlı Genç Dernekleri derhal ülke çapında teşkilâtlanma çabası içerisine girdi²⁶. Teşkilâtlanmaya va-

24. ATASE Arşivi; K:1842, D:66, f:1-24.

25. ATASE Arşivi; K:1842, D:66, f:1-22.

26. ATASE Arşivi; K:1825, D:41/403, f:1-17, 1-32.

lilerin yanısıra maarif müdürlükleri de yardımcı olmakta idiler. Sınır vilâyetlerimizden olan Bağdat'da dahi 25 Eylül 1916 tarihi itibarıyla Genç Dernekleri şubeleri oluşturulmuş olup, 2 Kasım'da da eğitim ve talimlere başlanılmıştı²⁷.

1917 yılı Temmuz ortalarına kadar Genç Dernekleri'nin teşkilâtlanması şu şekilde gerçekleşmiştir:

Vilayetler: İstanbul, (Sayı belli değil), Edirne (20 adet), Erzurum (-), Adana (13 adet), Ankara (77 adet), Aydın (54 adet), Bitlis (1 adet), Bağdat (15 adet), Basra (-), Beyrut (2 adet), Halep (2 adet), Hicaz (-), Hüdavendigar (Bursa) (37 adet), Cezâir-i Bahr-i Sefid (-), Diyarbakır (1 adet), Sivas (35 adet), Suriye (1 adet), Trabzon (-), Kastamonu (51 adet), Konya (38 adet), Mamuretülaziz (3 adet), Musul (1 adet), Van (-), Yemen (-), olmak üzere toplam 351 adettir.

Müstakil Livalar: Urfa Sancağı(1 adet), İzmit Sancağı (30 adet), İçel Sancağı (-), Cânîk Sancağı (14 adet), Cebel-i Lübnan Sancağı (1 adet), Çatalca Sancağı (8 adet), Zor Sancağı (1 adet), Asir Sancağı (-), Kuds-i Şerif Sancağı (1 adet), Karesi Sancağı (114 adet), Kala-i Sultaniye Sancağı (2 adet), Kayseri Sancağı (4 adet), Karahisar-ı Sahip Sancağı (11 adet), Kütahya Sancağı (105 adet), Menteşe Sancağı (-), Maraş Sancağı (7 adet), Niğde Sancağı (7 adet), Medine-i Münevvere Muhafızlığı (-) olmak üzere toplam 355 adettir. Genel toplam ise 706'dır²⁸.

Ekim ayında da Diyarbakır Sultaniyesi'yle Darülmuallemi'ninde ve Siverek İdadisi'nde, Manisa Horos Köyü ile Muradiye mıntıklarında mahallî Genç Dernekleri teşkil edildi²⁹. Şubat 1918'e gelindiğinde Diyarbakır'daki Genç Dernekleri adedi şöyledir: Vilâyet merkezinde (6 adet), sancak merkezlerinde (8 adet), kaza merkezlerinde (17 adet), nahiye merkezlerinde (5 adet), köy merkezlerinde (18 adet) olmak üzere toplam 54 adettir. Yine bu tarihe

27. ATASE Arşivi; K:3617, D:74, f:23.

28. Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:1, s.14-15.

29. Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:3, 1 Teşrinisani 1333/1917, s.16.

kadar Kala-i Sultaniye'de, Biga Osman Gazi Nümune Mektebi ve Darülmualimîni'nde, Ezine Süleyman Paşa Nümune Mektebi'nde Genç Dernekleri açıldı³⁰.

1918 yılı Mart'ına kadar Sivas Merkez vilâyeti ile bu vilâyete ait sancak ve kazalarda Genç Dernekleri teşkilâtı daha da yaygınlaşmıştır. Teke Sancağı'nda da teşkilâtlanma genişledi. Elmalı, Fenike, Alaiye, Manavgat, Korkutuli, kazalarında dernekler hızla çoğaldı³¹. Mayıs'a kadar Genç Dernekleri Menemen'de en küçük köylere kadar yayıldı³². Von Hof, Genç Dernekleri'nin savaşın bitiminde, atılmış olan bu sağlam temel üzerinde daha da süratle ve etraflıca teşkilâtlanabileceği inancını taşıyordu³³.

4. Rehber ve Öğrenci Yetiştirilmesi

Müfettiş-i Umumilik, Genç Dernekleri'nde görev yapacak rehberleri yetiştirmek için İstanbul'da eğitici kurslar düzenledi. Çeşitli vilâyetlerden seçilerek gönderilen kursiyerlere ilk kursları 29 Haziran 1916 günü Harbiye Nezaretî'nde verilmeye başlandı. Burada yetiştirilen rehberler Genç Dernekleri'nde önemli görevler aldılar. Taşrada da rehber adayları belli merkezlerde toplanarak kurslara tâbi tutuldular. Önbeşer günlük kurslarda İstanbul'da Von Hof Bey'in kurslarında yetişmiş rehberler ile maarif müdürlükleri tarafından tayin edilen uzmanlar ve zaman zaman da Müfettiş-i Umumilik'den gönderilen görevliler ders vermişlerdir. Böylece 1917 Eylülü'ne kadar Müfettiş-i Umumilik tarafından 3.000 kadar rehber yetiştirilmiştir³⁴.

Bu kurslarla da yetinmeyen Müfettiş-i Umumilik gazetelerde ve derneğin yayın organı durumundaki Genç Dernekleri Mecmuası'nda açıklayıcı yazılar yayınlarak Genç Dernekleri'nin kursiyerlere ne şekilde davranmaları gerektiğini pedagojik bir metotla

30. Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:6, 1 Şubat 1334/1918, s.16.

31. Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:7, 1 Mart 1334/1918, s.16.

32. Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:9, 1 Mayıs 1334/1918, s.14.

33. Von Hof "Genç Dernekleri'nin Şimdiye Kadar Teşkilât ve Tevsîfi", s.7.

34. ATASE Arşivi; K:1825, D:41/403, f:1-6,1-9, 1-12, 1-55; K:1842, D:66, f:1-6; Von Hof "Genç Dernekleri'nin Şimdiye Kadar Teşkilât ve Tevsîfi", s.14.

ve teferruatıyla açıklama yolunu tuttu*. Zaman zaman da Müfettiş-i Umumi Von Hof yurt gezilerine çıkarak belli merkezlerde toplanan rehberlere konferanslar verdi.

1920 Eylülü'ne kadar faaliyetini sürdüren Genç Dernekleri'nde yetişen dinç ve gürbüzlerin sayısı hakkında kesin bir istatistik tutulmamışsa da yalnız Bursa Vilâyeti merkezi ve mülhakatında 1917 Ekimi'ne kadar 8.000'den fazla gencin Genç Dernekleri'nde faaliyet göstermiş oldukları Bursa başrehberinin ve vilâyet rehber-i umumisinin raporlarından anlaşılmaktadır³⁵.

18 Haziran 1917 tarihi itibarı ile Biga'da Genç dernekleri'ne kaydolanların sayısı 12 yaşındakiler 471, 13 yaşındakiler 947, 14 yaşındakiler 1022, 15 yaşındakiler 948, 16 yaşındakiler 764, 17 yaşındakiler 1016 kişi olmak üzere toplam 5168 kişi idi³⁶. Bu rakamların Genç dernekleri faaliyetleri hakkında bir fikir verebileceğini düşünüyoruz.

C- Genç Dernekleri Kanunu ve Talimatnamesi

1. Genç Dernekleri Hakkında Kanun-ı Muvakkat

14 Cemâziyelâhire 1334/4 Nisan 1332 (17 Nisan 1916) (Takvim-i Vekâyi ile neşr ve ilânı 19 Cemâziyelâhire 1334/9 Nisan 1332, Numro:2512).

Madde 1: Harbiye Nezâreti'nin emr ve idâresine tâbi' olmak üzere Genç Dernekleri teşkil edilecektir. İş bu dernekler Gürbüz Derneği ve Dinç Derneği namıyla iki kısımdan ibârettir.

Madde 2: Tâbiyyet-i Devlet-i Aliyye'de bulunub 12 yaşından 17 yaşına kadar olan gençlerden "Gürbüz Derneği" ve on yedi ve on yediden yukarısında bulunan gençlerden "Dinç Derneği" teşkil olunur.

* Bu yazılara örnek olmak üzere bkz. Tanin, 17 Mayıs 1332/30 Mayıs 1916, Numro:2681, Osmanlı Genç Dernekleri, No:1, s.16-17, Vedat Örfi, "Rehber ve Rehber Muavinlerinin Vezâifi", Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:16, 1 Eylül 1335/1919, s.19-21.

35. ATASE Arşivi; K:1842, D:66, f:1-24.

36. ATASE Arşivi; K:1842, D:66, f:1-22.

Dernekler için muayyen esnân dâhilinde bulunan her Osmanlı derneklere dâhil olmağa ve ta'lîmatnâme-i mahsûsa ile muayyen olan ta'lîmlere bilfiil iştirâk etmeğe mecbûrdur. Bu mecbûriyyet her gencin hıdem-i fiiliye-i askeriyesini îfâ etmek üzere silâh altına alındığı tarihe kadar devâm eder. Ahvâl-i sıhhiyelerinin müsâ'id olmadığı tebeyyün edenler ve her ne suretle olursa olsun memâlik-i ecnebiyede bulunanlar müstesnâdır.

Madde 3: Kurâ ve mahallât muhtarları sene-i maliyenin hulûlünden evvel kendi karye ve mahallesi dâhilinde bulunan ve oniki ve onyedî yaşına giren gençlerin isimlerini mübeyyin olarak ayrı ayrı ikişer defter hazırlamağa ve işbu defâtiri martın nihâyet onbeşinci gününe kadar karye ve mahallenin merbût olduğu mıntıka jandarma kumandanına teslim etmeğe ve mıntıka jandarma kumandanları işbu defâtirden birer nüshasını mıntıkalarında buldukları kolordu kumandanlarına veya ahz-ı asker reislerine sür'at-ı mümkünine ile göndermeğe mecbûrdur.

Karye ve mahalle nüfusunda mukayyed olub da muvakkaten veya berâ-yı tahsil mahall-i âherede bulunanların künyelerine ayrıca şerh verilir.

Madde 4: Kolordu kumandanları veya ahz-ı asker reisleri Diñç Dernekleri teşkilâtını îfâ ve ta'lîmlerin o babdaki program ve ta'lîmatnâme dairesinde icrâsını nezâretle mükellefdir. İşbu teşkilâtın icrâsı emrinde memûrîn-i mülkiyye tarafından dahi muâvenet-i lâzîme îfa olunur.

Madde 5: Gürbüz Dernekleri mekteb muallimleri veya hükümet-i mahalliyece hâricden intihâb edilecek münâsib rehberler tarafından ve Diñç Dernekleri berrî ve bahrî zâbitân ile sıhhiye ve jandarma zâbitânı ve küçük zâbitler tarafından sevk ve idâre edilir.

Madde 6: Derneklerin teşkîli ve gençlerin celb ve cem'î ve kumandan ve muallimlerin ta'yîni ve mekteplerde işbu dernek teşkilât ve muâmelâtının suver-i tatbîkiyyesi ve husûsât-ı sâiresi ayrıca tanzîm edilecek nizâm-nâme ve ta'lîmât-nâmelerle ta'yîn edilecektir.

Madde 7: Dinç Dernekleri'ne devam ile ta'lîmlerini ikmâl edenlerden askerliğe hâzırlanmışına ve muhtelif ta'lîmler icrâsına kabiliyyet kesb ettiğine dâir bâ istidâ mürâcaat ve ta'lîmât-nâme-i mahsûsuna tevfi-kân bilimtihân isbât-ı ehliyet eden gençlere ehliyetnâme verilir. Ehliyetnâme istihsâline muvaffak olanlar ber-vech-i âti müsâadâta mazhar olurlar:

Evvelen: Mensûb oldukları kolordular ahz-ı asker muntakaları dâhilinde sunûf-ı muhtelif-i askeriyyeden istedikleri sınıfa ve arzu ettikleri mevki'-i askeriyyeye gönderilir.

Sâniyen: Tâlib olmadıkca bilâd-ı hâredeki kıtaât-ı askeriyyeye sevk olunmazlar.

Sâlisen: Hıdmet-i askeriyyeye ba'delkabûl terfî'e bilimtihân isbât-ı liyâkat eyledikleri hâlde onbaşılığa terfî' nizâmnâmesinde muharrer müddetden dört mâh evvel terfî' için bir zamm-ı kıdeme mazhar olur ve o suretle terfî'-i rütbe ederler.

Râbiân: Bir sene kıt'ada hıdmet edenlerden hüsn-i hulki ve kabiliyeti ile mütemâyiz olanlar vakt-i hazarda bittercîh nezâret ve kolordu ve fırka ve ahz-i asker dairelerinde emirberlik hıdemâtına ta'yîn olunurlar.

Hâmisen: Esnâ-yı vazîfede hıdemât-ı hasenesi meşhûd olan ve kanunen cezâdîde olmamış bulunan efrâda her sene manevraları müteâkib ikibuçuk mâh mezuniyet verilir.

Madde 8: Alelumûm derneklere iştirâk etmek mecbûriyyetinde bulunanlar bilfiil ta'lîmlerde bulunmadıkları veya derneklere muntazaman devam etmedikleri takdîrde hükümet-i mahallîye marifetiyle cebren ta'lîme sevk edilirler. Ve devamsızlıkları tekerrür edenler ehliyetnâme imtihânlarına kabûl olunmazlar.

Madde 9: Evvelce neşredilmiş olan Güç Dernekleri nizamnâmesi işbu kanunun neşrinden i'tibâren mefsûhdur.

Madde 10: İşbu kanun tarih-i neşrinden mu'teberdir.

Madde 11: İşbu kanunun icrâ-yı ahkâmına heyet-i vükelâ memûrdur.

Meclis-i umûminin ictimâ'ında kanuniyeti teklif olunmak üzere işbu lâyiha-i kanuniyenin muvakkatan mevki'-i meriyyete vaz'ını ve kavanîn-i devlete ilâvesini irade eyledim.

14 Cemaziyelâhire 1334/4Nisan 1332 (17 Nisan 1916)

Mehmed Reşad Sadrazam Mehmed Said	Şeyhülislâm ve Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı Hayri	Harbiye Nâzırı ve Bahriye Vekili Enver
Dahiliye Nâzırı ve Maliye Nâzır Vekili Talat	Hariciye Nâzırı Halil	Adliye Nâzırı ve Şurâ-yı Devlet Reis Vekili İbrahim
Nafia Nâzırı Abbas	Maarif Nâzırı ve Posta ve Telgraf ve Telefon Nâzır Vekili Ahmed Şükrî	Ticaret ve Ziraat Nâzır Ahmed Nesîmî ³⁷

2. Talimatname ve Talimatnamenin Uygulanışı*

Talimatnamede belirtildiğine göre her okulda yaş grubuna göre gürbüzler ve dinçler için birer dernek oluşturulmaya çalışılacak, gürbüzler mektebin kendi öğretmenleri tarafından sevk ve idare edilirken, dinçler subaylar ve kumandanların talim ve terbiyeleri altında bulundurulacaklardı.

Gürbüz Dernekleri'nde her 60 gençten, mekteplerde ise bir sınıf gençlerinden ibaret bulunmak üzere "kısım" ve Dinç Dernekleri'nde 180 gençten bir "bölük" teşkil olunacaktır. Her bölük 60'ar kişilik üç takımdan oluşacaktır.

Genç Dernekleri'nin bulunduğu mahaldeki askerî birlikler, gürbüzlerin ve dinçlerin askerî talimhanelerden faydalanabilmelerine

37. Düstur, Tertib-i Sâni, Cilt.VIII, s.898-900.

* Bu bölümde talimatname maddeleri aynen değil özetlenmiş olarak verilmiş olup Genç Dernekleri yetkililerinin konu ile ilgili diğer yazışmaları ve açıklamaları ile de zenginleştirilmiştir. (Talimatnamenin orjinal metni için bkz. EK-2)

müsaade edeceklerdir. Talim esnasında ihtiyaç duyulan ve askerî birliklerden temin edilen malzemeler talimden sonra hemen iade edilecektir.

Talimatnamede ve Enver Paşa'nın yayınladığı beyannâmede belirtildiğine göre, haftada 3 defa çalışma yapılacaktır. Bunlardan ikisi birer saatlik "terbiye-i bedeniye" şeklinde geçecek, haftada bir defa da tatbikat yapılacaktır³⁸. "Terbiye-i bedeniye" için okulların jimnastik salonlarından ve jimnastik aletlerinden istifade edilecektir. Ayrıca tabiat ve araziden istifade ön plândadır. Bu yüzden Genç Dernekleri talimleri açık havada ve arazi üzerinde gerçekleştirilecektir. Ancak gidilen yere kolayca ulaşılabilmeli ve bu yer çok uzakta olmamalıdır. Cuma günleri gençlerin Cuma namazına iştiraklerini temin için yeterli zaman bırakılmalıdır.

Talimatnameye göre çoğunluğu dağcılık ve jimnastik hareketleri niteliğini taşıyan koşu, sıçrama, tırmanma, taş atma eğitimlerine de yer verilecektir. Bunlar tahammül koşusu, kademe yarışı, ağaçlara, duvarlara, taş ocaklarına, yamaçlara, çitlere tırmanma vs. şeklinde yapılacaktır³⁹.

Ancak Genç Dernekleri yetkilileri jimnastiği sporun önünde görmektedirler. Onlara göre spor hakiki bir beden terbiyesi değildir. Jimnastik büyümekte olan çocuğun vücut terbiyesine hizmet eden en doğru ve en faydalı bir vasıttır. Spor vücutta tamamen gelişmiş ve iyi bir şekilde jimnastik öğrenmiş kimselere mahsus olabilir. Jimnastik yapmış olan 18 yaşındaki gençlerin spor yapmalarına izin verilebilir. Hatta, Genç Dernekleri'nde jimnastik ve arazi talimleri konusunda eğitimlerini tamamlayan kişilerin askerlik hizmetinden sonra spora başlamaları tavsiye edilir. Her hâlükârda spor yapılmadan uzun zaman önce jimnastikle vücut hazırlanmalıdır.

38. Osmanlı Genç Dernekleri. No:2, s.6, 12

39. Tanin, 17 Mayıs 1332/30 Mayıs 1916. Numro:2681; Osmanlı Genç Dernekleri, No: 1, s.12-14; Osmanlı Genç Dernekleri, No:2, s.7,12-24; Göreleli Hafız Mustafa, s.11, 28-36; Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı: 21, s.58-59.

Müfettiş-i Umumi Von Hof'a göre akrobasi ve gösteri talimlerinin de vücuda hiç bir faydası yoktur. Bilakis büyümekte olan gençlerin sıhhati için zararlıdır. Vücudun terbiyesi ancak jimnastik ve arazi talimleri ile gerçekleştirilebilir⁴⁰.

Genç Dernekleri'nde tatbit edilen harp nizamında toplanmak, mangalarla kol teşkil etmek, manga kolunda yürümek şeklindeki toplu talimler ile manga yürüyüş talimleri, araziden istifade, gözetleme, keşif, rapor talimleri, avcı kolunda yürümeyi ve avcı kolu faaliyetlerini esas alan avcılık talimi, emirlerin telakkisi ve tekrarı, mesafe talimi, nişan ve atış talimleri askerî nitelikteki talimlerdir.

Talimatnameye göre atış talimi yalnız dinçlere yaptırılıp gürbüzlere yaptırılmayacaktır. Bölgedeki jandarma ve askerî birlikler tarafından arada sırada tüfek ve nişan almaya dair dersler verilecek, atılacak cephane dernek mıntıkasında bulunan birliklerden temin edilecektir. Mıntıkada bulunan birlikler lüzumunda atış alanlarını Genç Dernekleri'ne tahsis edeceklerdir. Emniyeti sağlama ve atışların düzenlenmesinden birlikler sorumludur. Dinçlerin kendi yanlarında tüfek ve cephane alkoymaları yasaktır⁴¹.

Genç Dernekleri'nin yayın vasıtalarından olan Osmanlı Genç Dernekleri mecmuasında da gençleri psikolojik olarak savaşa hazırlayan yazılara yer verilmektedir(*). Ayrıca Salı ve Perşembe günleri öğlenden sonra yapılan arazi talimlerinin ne şekilde yapılması gerektiği hususunda rehberlere tavsiyelerde bulunulur. Buna göre talimlerde her bir çalışma için uygulanacak süreler ayrı ayrı belirtilir. Uygulama süresinin gürbüzlere 1,5 saati aşmaması da

40. Tasvir-i Efkâr, 13 Eylül 1333/1917, Numro:2221; Osmanlı Genç Dernekleri, No:1, s.14; Selim Sırrı, "Jimnastik ve Spor", Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:5, 1 Kânun-ı sani 1334/1 Ocak 1918, s.14; Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:3, s.13-15

41. Göreleli Hafız Mustafa, s.36-45; Osmanlı Genç Dernekleri, No:2, s.24-33.

(*) Bu yazılar için bkz. Von Hof, "Gençlik ve Harp", Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:6, 1 Şubat 1334/1918, s.1-3, Von Hof, "Alman Siperlerine Ait Hakiki Bir Vakıa", Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:7, 1 Mart 1334/1918, s.9-10; Von Hof, "Harp Tecrübeleri", Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:8, 1 Nisan 1334/1918, s.5-6.

istenilmektedir. Arazide yapılacak karşılıklı harp oyunları tatbikatlarında silâh ya da hava tabancası kullanılmayacaktır⁴².

Genç Dernekleri'nde gençlere haftada bir defa günlük hayatta lâzım olacak temel tıbbî bilgileri vermek ve pratik yaptırmak da düşünülmüştür. Bu maksatla derneklerde doktorların da görevlendirilmeleri amaçlanmıştır. Yeteri kadar doktor bulunamadığı takdirde bu görevi hıfz-ı sıhha öğretmenleri yürütecektir. Müfettiş-i Umumilik hıfz-ı sıhha öğretmeni olarak görevlendirilmek üzere elemanlar yetiştirilecektir. Hıfz-ı sıhha öğretmeni olmak için ders görmeyi arzu edenlerin ve bu konuda temel bilgilere sahip olan kimselerin Müfettiş-i Umumiliğe başvuruları istenilmiştir⁴³.

Ayrıca Genç Dernekleri hastalıklardan korunma çareleri, sağlıklı yaşamının yolları, kaza ve hastalık hallerinde gerekli tedbirleri almak amacına yönelik olarak bir de kitapçık yayınlamıştır⁴⁴. Genç Dernekleri mecmuasında ise sıhhi konular, bulaşıcı hastalıklar vs. meselelerinde pek çok makaleler yayınlanmıştır*.

Gürbüzlere ve dinçlere tatbikata ve araziye çıkarken sırt çantalarında bir sargı paketi ve yeterince ilk yardım malzemesi buldurmaları zorunluluğunun getirilmesi de Genç dernekleri'nin sıhhi meselelere verdiği önemi gösteren güzel bir örnektir⁴⁵.

Talimatnamenin kıyafet yönetmeliğine göre ise derneğin beirtisi olarak dinçler kabalak** ve gürbüzler de sağ kola beyaz eğli

42. Selim Sırrı, "Genç Dernekleri'nde Ameliyât, Tatbikât", Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:4, 1 Kânûn-ı evvel 1333/1917, s.13-15; Von Hof, "Çocuklarla Yapılacak Gezintilere Ait Bazı Misâl", Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:5, 1 Kânûn-ı sani 1334/1 Ocak 1918, s.2-5.

43. Osmanlı Genç Dernekleri, No:1, s.27-30.

44. Von Hof, Osmanlı Genç Dernekleri, Genç Dernekleri Kütüphanesi Yayınları, No:3, (İstanbul)-1334 H, s.12-14, Bu kitapçıkta kaza, yaralanma, böcek ve yılan sokmaları, boğulma, yanık, güneş çarpması, kırık-çıkık durumlarında uygulanacak ilk yardım şekilleri ile temizlik, müskiratın zararları vs. hakkındabilgi verilmektedir.

* Bu makaleler içerisinde "Kavâid ve Tedâbir-i Evveliyeye-i Sıhhiye", "Gençlerin Hizmet-i Askeriyeye İhzarında Mesâil-i Tıbbiye", "Mevadd-ı Tedâbiriye ile Sıhhiye Hıdemâtı", "Kolera Kakkında Birkaç Söz", Lekeli Humma", "İstanbul'da Veba", "Bel Soğukluğu", "İspanyol Nezlesi" zikredilebilir.

45. Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:21, s.64.

** Güneşten korunmak için kullanılan ve genellikle içi mantarlı bir asker başlığı.

bir şerit takacaklardır. Mümkün olduğu takdirde şeritler üzerine mahallî dernek ismi yazılacaktır.

Elbise yaptırılması masrafa yol açmamak için zorunlu değildir. Ancak ille de bir elbise yaptırmak gerekiyorsa hâkî renkte, önde dört cebi olan devrik yakalı bir ceket giyilecektir. Dinçler ve gürbüzler üzerine bağlı oldukları mahallî derneğin ismini yazdıracaklardır. Hakî renkte külot, pantolon, dolak, bağlı ayakkabı, kaput kıyafeti tamamlayacak; sırt çantası ve su matarası da techizat olarak bulundurulacaktır⁴⁶.

Derneklerde Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonraki dönemde kıyafette teferruata daha fazla önem verildiği görülür. Buna göre kabalağın ön tarafının yarısının kırmızı ve yarısının beyaz olması lâzımdır. Bahriye başlığı da giyilebilir. Ancak bu başlığa millî renkleri içeren kırmızı ve beyaz iki şerit dolanması gerekmektedir.

Ceketin kolları düz, önden düğmeli olup beş adet düğmesi bulunacaktır. Ceketin düğüm yerleri ve ön kırıntılı bombeli olarak kapaklı ve kapakları düğmeli ikisi aşağıda olmak üzere 4 cep bulunacaktır. Yaz aylarında ceket yerine devrik yakalı, göğüs hizasından iki cepli ve yenleri düğmeli hakî renkte geniş bir gömlek de kullanılabilir. Gömlek yine gömlek kumaşından yapılmış 7 cm. enindeki bir kemerle bağlanacaktır. Kemerin tokalı olması ve sağ tarafında bir cep, sol tarafında matara vs. takmaya uygun tertibatı bulunması gerekmektedir. Kemer kayıştan yada ketenden de olabilir. Yine yaz aylarında dolak yerine koyu renkli bir diz çorabının giyilmesi de uygundur.

İzgilere ve idmancılara mahsus olan pantolon, diz kapağını örtecek uzunlukta ve genişçe olacaktır. Askı ile giyilecek olan pantolonun paçaları iki düğmeli bir bilezik ile tamamlanır. Altta diz boyu çorap yer alır. Ayakta da potin bulunacaktır. Ayrıca ekme torbası, sırt çantası, matara, sustalı büyükçe çakı vs. gibi techizat bulunur⁴⁷.

46. Osmanlı Genç Dernekleri, No:2, s.34; Göreleli Hafız Mustafa, s.48-49.

47. Müfettiş-i Umumilik, "Genç Dernekleri Kıyafeti", Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:15 ve 16, 1 Ağustos 1335/1919 ve 1 Eylül 1335/1919, s.15-16 ve 22-24.

Bütün bunlara ilâveten her gencin hakî renkte bir paltosu veya bir pelerini bulunacaktır. Paltonun tek düğmeli olması gerekmektedir⁴⁸. Hatta gençlerin arazi talimi sırasında ellerinde kırılmayacak sağlam bir ağaçtan birer aştuk (uzun sıruk) taşımaları da uygun görülmüştür⁴⁹. Fakat yine de Genç Dernekleri'nde maddî durumunu müsait olmayan çocukların ve gençlerin kıyafet konusunda zorlanmamaları istenilmektedir⁵⁰. Amaç, kıyafet birliği sağlayarak şeklen de intizam ve düzeni hakim kılmak ve dışarıya iyi izlenimler verebilmektir. Ordunun üniformasını taklit edici elbiseler giyilmesi ve askerî rütbe alâmetleri takılması kesinlikle yasaktı⁵¹.

D- Genç Dernekleri'nin Halka Tanıtılması ve Sevdirilmesine Yönelik Faaliyetler

Genç Dernekleri yöneticileri derneğin halka anlatılmasına büyük önem verdiler. Bu amaçla bir taraftan konferanslar düzenlenirken diğer taraftan da tanıtım hususunda sivil ve askerî makamlardan yardım istediler.

Genç Dernekleri kanun-ı muvakkatı gereğince sivil ve askerî makamların işbirliği içerisinde bulunacakları hükmü doğrultusunda Dahiliye Nezâreti Erzurum, Bitlis, Basra, Hicaz, Van, Yemen vilâyetleri ile Asir Mutasarrıflığı hariç olmak üzere diğer bütün vilâyetlere ve elviye-i gayri mülhakaya 26 Nisan 1916 tarih ve 6331/147 sayılı bir genelge göndererek Genç Dernekleri ile ilgili kanun-ı muvakkatı tebliğ etti. Mayıs'da da 3236 dosya ve 275 genel numarası ile Genç Dernekleri Talimatnamesi'ni vilâyetlere ulaştırdı. Vekâlet valiliklere derneğin önemi ve yaygınlaştırılması ile ilgili tebliğlerde de bulundu⁵².

Ancak mülkî makamların çalışmaları Müfettiş-i Umumilik'ce yeterli görülmediğinden zaman zaman Dahiliye Nezâreti bu mü-

48. Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:21, s.64.

49. Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:15, s.16.

50. Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:24, 1 Mayıs 1336/1920, s.88.

51. Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:15, s.16.

52. ATASE Arşivi; K:1825, D:41/403, f:1-3, 1-56; Dahiliye Nezareti 1332 Senesi Mayıs Ayına Mahsus Tebliğat-ı Umumiye Mecmuası, Sayı:4, s.31.

fetişlik tarafından tazyik edilmiş ve Genç Dernekleri'nin yaygınlaştırılması konusunda valiliklerin daha aktif bir hale getirilmesine çalışılmıştır. Nihayet bu uyarılar sonuç vermiş olup mülkî yetkililer Genç Dernekleri'nin lüzum ve önemini köylere varana kadar ısrarla tebliğ etmeye başlamışlardır⁵³.

Genç Dernekleri'ni tanıtmaya yönelik faaliyetlerden bir tanesi de yurt gezileri oldu. Müfettiş-i Umumi Von Hof 1916 yılı Ağustosunda beraberinde Genç Dernekleri Mekâtibi Müfettişi Selim Sırrı Bey de olduğu halde bir geziye çıktı. Gezi, Anadolu tarafında 25 gün ve Rumeli tarafında 5 gün olmak üzere toplam bir ay sürdü. İzmir, Bursa, Ankara, Konya, Edirne... gibi önemli merkezler ziyaret edilerek konferanslar verildi. Konferanslarda Genç Dernekleri'nin ne maksatla kurulduğu, izcilikten farkı, talimlerin nasıl yapılması gerektiği vb. konularında bilgiler verildi⁵⁴.

Von Hof, bu seyahatler neticesinde ülkenin şartlarını ve Genç Dernekleri faaliyetlerini bizzat görme imkânı buldu. Teşkilâtın ilerletilebilmesi ve istenilen noktaya gelinebilmesi için maddî fedakârlıklara ihtiyaç duyulduğuna dair uzunca bir rapor hazırlayarak Harbiye Nezareti'ne sundu. Ancak Harbiye Nezareti para isteğine olumlu bir cevap vermeyerek bu konunun yeni yılın bütçesi yapılırken değerlendirmeye alınabileceğini bildirdi. Bunun üzerine Müfettiş-i Umumi Muavini Mustafa Asım Bey, tarafından bir proje hazırlanarak Harbiye Nezareti'ne sunuldu⁵⁵.

Genç Dernekleri'nin tanıtımında Almanya'dan getirtilen eğitici filmler de kullanıldı. Bu filmler İstanbul'da gösterime sunulduğu gibi Beyrut Maarif Müdürlüğü'nün isteği üzerine Beyrut'a da gönderilmiştir⁵⁶. Yine Genç Dernekleri'ni halka tanıtmak ve sevdirmek, üyelerinin eğitilmesine yardımcı olmak ve rehberlerine yol gös-

53. ATASE Arşivi; K:1825, D:41/403, f:1-2, 1-3, 1-9, 1-55, 1-56; K:1842, D:66, f:1-5.

54. ATASE Arşivi; K:1842, D:66, f:1-22, 1-23,

55. ATASE Arşivi; K:1842, D:66, f:1-23,

56. ATASE Arşivi; K:1842, D:66, f:1-9, 1-10, 1-13.

termek amacıyla ilki Haziran 1916'da neşredilmiş olan Osmanlı Genç Dernekleri adlı altı adet kitapçık yayınlamıştır*.

Genç Dernekleri Müfettişliği bu kitapçıkların gençlerin bilgilendirilmeleri ve eğitilmelerine yardımcı olacağını düşündüğü için zengin-fakir herkese kazandırılmasına büyük önem verdi. Fakir çocuklarına kitap temin edebilmek için paralı sinema** gösterimi vb. kaynaklar bulmaya çalıştı. Risalelerin bir kısmını da Harbiye Nezareti'nin müsaadesiyle Matbaa-i Askeriye'den ücretsiz olarak temin etti.

Bu çalışmalar neticesinde 1 Ocak 1918 tarihine kadar ilk beş risaleden toplam 7936 adet temin edilmiş ve büyük çoğunluğu Anadolu'da olmak üzere vilâyetlere gönderilerek fakir çocuklarına dağıtılmıştır. Risale gönderilen vilâyetler arasında Beyrut, Halep, Musul ve Suriye vilâyetleri de vardır. Ancak savaştan birinci derecede etkilenen ve başından beri savaş hâli yaşanan Osmanlı topraklarında Genç Dernekleri teşkilâtı oluşturulmadığı için buralara

* Bu kitapçıkların ilki Evkâf-ı İslamiye Matbaasının'da ücretsiz olarak bastırılmış diğerleri de zaruri giderleri ödenmek kaydıyla aynı matbaada yayınlamıştır. Risalelerin daha sonraki çoğaltımları Matbaa-i Askeriye'de yapılmıştır. (ATASE Arşivi, K:1825, D:41/403, f:1-4, 1-5; K:1842, D:66, 1:1-13).

Osmanlı Genç Dernekleri risalelerinin ilki Genç Dernekleri'nin "Ehemiyyeti, Maksudı Nedir? Ne Suretle Çalışacaktır" adını taşır. Bu kitapçıkta "Teşkilât, Maksud ve Gaye", "Osmanlı Genç Dernekleri Teşkilâtı'nın Ehemiyyet-i Azimesi", Kuvve-i Bedeniye'nin Müteneşiben Terbiyesi", "Rehberlerin Gençlere Karşı Ne Vechile Hareket Edecekleri" başlıklı bölümler ile toplu talimler, arazi talimleri ve kaza durumlarında yapılacak ilk tedbirler anlatılmıştır. İkinci Sayı "Teşkil Hakkında Kanun-ı Muvakkat ve Talimatname" adını taşır. Burada kanun-ı muvakkat, Enver Paşa'nın beyannâmesi, Genç Dernekleri Talimatnamesi ile kıyafet yönetmeliği yer alır.

"Hıfz-ül sıhha Kavâidi ve Hastalık, Kaza Vukuunda Yapılacak Tedâbir", adını taşıyan üçüncü sayıda sıhhi konularda bilgi verilir. Dördüncü Sayı, "Osmanlı Genç Dernekleri'nde Oyunlar" başlığını taşır. Burada seçme iki oyun üzerinde durulur. Bu sayı Selim Sırrı Bey tarafından hazırlanmıştır.

Beşinci sayıda; silah altına alınacak dinçlerin yapılacak imtihanlarına mahsus talimatname yer alır. Altıncı sayı ise, talim meydanları ile ilgilidir. Burada bir genç derneği talim meydanının nasıl tanzim edileceği, orada sıhhiye istasyonunun nasıl vücuda getirileceği ve jimnastik aletleri ile hangi talimlerin tavsiye edilmiş olduğu üzerinde durulmaktadır.

** Bu iş için Darümuallimîn konferans salonu kullanılmış olup film olarak Osmanlı Darümuallimîn-i Aliyye İdman Bayramı ve Alman Genç Dernekleri filmleri gösterilmiştir. Filmler 16 seans gösterimde kalmıştır.

risale gönderilmemiştir⁵⁷. 6 nolu risale ise talim meydanlarının hazırlanması ile ilgili olduğundan vilâyet ve sancaklarda sadece ilgililere dağıtılmak üzere toplam 381 adet gönderilmiştir⁵⁸.

Genç Dernekleri ayrıca ilk sayısı, 1 Eylül 1917 tarihinde neşredilen Osmanlı Genç Dernekleri adlı aylık bir mecmua da yayınlamıştır. Bu mecmua Genç Dernekleri'nin tamim ve yayın organı niteliğinde idi***.

Bütün yayınlardaki bilgilerin okuma-yazma bilenler tarafından bilmeyenlere anlatılması istenilmiştir. Ayrıca basından da Genç Dernekleri hakkında haber ve yayınlarda bulunması rica edilmiştir. Nitekim Von Hof'un yazıları Osmanlı basınının ilk sahifelerinde

57. ATESE Arşivi, K:1842, D:66, f:1-13; Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:5, s.1-3.

58. Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:6, s.15.

*** Askeri Matbaa'nın yoğun meşgûliyetinden dolayı bu dergi Matbaa-i Amire'de yayınlanmaya başlandı. İlk sayısı 3.000 adet basılan derginin satışından elde edilen gelir masraflarını karşılamaya kâfi gelmemiştir. Dergi yayınından dolayı ortaya çıkan zarar Genç Dernekleri bütçesinden karşılanmıştır. (ATESE Arşivi; K:1842, D:66, f:1-14, 1-18).

Osmanlı Genç Dernekleri mecmuası toplam 26 sayı yayınlanmış olup, son sayısı 1 Temmuz 1336/1920 tarihini taşır. 12. sayıdan sonra derginin yayınına bir süre ara verilmiş olup 13. sayı Ocak 1919'da neşredilmiştir.

Dergide yazıları Von Hof, Selim Sırrı, Mustafa Asım, Vedat Örfi, Ahmed Münir, Abdülkerimzâde Ahmed Hamdi ve S.S.yazmışlardır. Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra ise eski kadrodan Vedat Örfi ve Selim Sırrı ile birlikte Mehmed Veysi, Sürur Kâmil, Recep Vahyî, Mahmud Muin, Hamdi Mustafa, Mehmed Emin, Hasan Sırrı, Mülâzim-i Sâni Nazif, Burhaneddin ve S. imzalı yazılara rastlanmaktadır. Müfettiş-i Umumi Von Hof, yeniden Fransız Cephesi'ne gittiği için dergideki en son yazısı 1 Haziran 1918'de yayınlanan 10.sayıda yer alır. Daha sonraki sayılarda onun yazılarına rastlanmaz.

Dergi sadece gençlere değil aynı zamanda yaşlılara varana kadar bütün topluma sıhhat, intizam, itaat, fikrî, terbiye, vatan sevgisi vb. vasıfları kazandırmayı amaçlıyordu. Dergide çoğunlukla Genç Dernekleri eğitim ve talimlerine yönelik açıklamalar, askerlik şuuru ve disiplinin önemi, jimnastik, spor ve sıhhi konular ile ilgili makaleler yer alır. Mondros'dan sonraki nüshalarda dini yazılar da görülmür. Bu yazılar genelde Recep Vahyi tarafından kaleme alınmıştır.

Bu dergide sık sık Alman Genç Dernekleri hakkında bilgiler verilerek Almanca'dan tercümele de nakledilmektedir. Örnek olmak üzere birkaç tanesini zikrederim: "İlk Alman Genç Derneği Olan Fazilet İttihadı ve Alman Jimnastikleri", "Yan'a Göre Jimnastiğin Gayesi", "Alman Dinçleri Hizmet-i Askeriyeye Nasıl Hazırlanıyor", "Alman Siperlerine Ait Hakiki Bir Vakıa", "Harp Tecrübeleri", "Gençlerin Hıdemât-ı Askeriyeye İhzarında Mesâil-i Tıbbiye", "Almanya'da Jimnastik".

yer bulmuş, basın Genç Dernekleri'ni övücü ve destekleyici köşe yazılarına ve haberlere de yer vermiştir.

E- Genç Dernekleri Faaliyetlerinde Karşılaşılan Problemler

Genç Dernekleri'nin teşkilatlanmasını sağlamak için muhtarlıklarca gürbüz ve dinçler ile ilgili listeler tanzim edilmeye başlandığında halk arasında 15 yaşındaki çocukların da askere alınacakları yönünde söylentiler dolaşmaya başladı⁵⁹. Gençlerin ifası mecburî bir tür askerlik hayatı geçirecekleri iddia edildi⁶⁰.

Halkın çocuklarını kaydettirmeme eğilimine girmesi ve listelerin* sağlıklı bir şekilde tutulmadığının anlaşılması üzerine Genç Dernekleri yetkilileri bir taraftan ilgililere talimatname hükümlerini hatırlatırken diğer taraftan da derneklerin kuruluş amaçlarını daha iyi anlatabilmek için konferanslarını ülke geneline yaydılar. Basın ve yayın organlarından daha fazla istifade edebilmenin yollarını araştırdılar.

Böylece yapılan açıklama ve Genç Dernekleri uygulamalarıyla derneklerin sadece askerî yönünün bulunmadığı bu derneklere gençlere beden sağlığının önemi ve verem başta olmak üzere bulaşıcı hastalıklarla mücadele etme yollarının da öğretildiği, hayata hazırlayıcı bilgiler verildiği anlaşıldığından halkın çekinceleri zamanla azaldı⁶¹.

Halkın endişelerinin giderilmesinde basının Genç Dernekleri'ni destekleyici tutumunun da rolü olmuştur. Örneğin Yunus Nadi Tasvir-i Efkâr Gazetesi'ndeki bir yazısında Genç Dernekleri'nin "bir ara tatbikine çalışılmış olan Güç Dernekleri'nden dahi sade, ciddi ve mükemmel" olduğunu belirterek şunları yazmıştır.

59. Tanin, 16 Kânûn-ı evvel 1332/29 Aralık 1916, Numro:2890.

60. Tasvir-i Efkâr, 3 Kânûn-ı evvel 1332/16 Aralık 1916, Numro:1954.

* Nitekim ülkemizde bütün istatistiklerin askerî zannedilerek çekinilmesi psikolojisini gören Von Hof istatistiklerin ekonomik, kültürel vs. açılardan da ne kadar önemli olduğunu açıklayan bir makale yazmak zorunda kaldı. Bkz. Von Hof, "Nüfus İstatistikleri", Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:3,1 Teşrinisani 1333/1 Kasım 1917, s.8-9.

61. ATASE Arşivi; K:1842, D:66, f:1-21, 1-26.

"Her işin bir nezârete merbût olması luzûmuna binâ'en en yakın mahsûs bir gayesi itibârıyla bu teşkilâtın Harbiye Nezâreti'ne merbûtiyeti onun askerlik ma'nâsını ifâde eylemesine sebep teşkîl edemez. Nitekim az çok tedkîk ile herkes bu teşkilâtın esasındaki mecbûriyete rağmen askerlik demek olmadığı ve olmayacağını takdirde güçlük çekmez. Biz tahsîl-i ibtidâînin de mecbûrî olduğunu nâtik bir kanun neşretmişiz. Her iki mecbûriyet arasında bir fark varsa o da Genç Dernekleri vazifelerinin mahdûdiyet ve besâtetinden ibârettir.

" ... Genç Dernekleri gençleri hayata hazırlarken millî hayatın bir parçası olan askerliğe de hazırlamaktadır. Askerlik Genç Dernekleri'nin yegâne gayesi değildir. Belki neticelerinden birisidir. Golç Paşa bile - Böyle bir terbiyeye tâbi' olarak yetişen gençlerin vatan tehlikede olduğu zamanda silâha sarılıp onu muvaffakiyetle müdâfaa edebilecekleri şüphesizdir. - demektedir."⁶²

Genç Dernekleri uygulamalarında rehberlerin kuruluş amacını iyi kavrayamamalarından, maddî imkânsızlıklardan ve savaş ortamının getirdiği olumsuzluklardan kaynaklanan bir kısım problemlerle de karşılaşıldı.

Savaş içerisinde, yetişmiş askerî personelin önemli bir kısmı cephelerde görev yapmakta olduğundan bazı yerlerde dinçleri eğitecek subay temin edilemedi* . Muallimlerden rehber tayin edilerek talimlere başlandı. Oysa, talimatnâme gereği dinçlerin başında subay bulunması gerekiyordu. Bundan dolayı personel sıkıntısı çeken askerî birlikler ile Genç Dernekleri Müfettiş-i Umumiliği arasında zaman zaman sürtüşmeler oldu. Müfettişlik subay verilmesinde kararlı ve ısrarlı davrandı⁶³. Askerî birliklerin talimhanelerinden dinçlerin faydalanmalarının sağlanması için de

62. Tasvir-i Efkâr, 3 Kânûn-ı evvel 1332/16 Aralık 1916, Numro:1954.

* Savaş yıllarında Osmanlı Ordusu'ndaki subay ihtiyacı o derece hadd safhaya ulaşmıştı ki, Erkân-ı Harbiye Mektebi üçüncü sınıf öğrencileri birliklerde görevlendirilmeye başlanılmış, arzu eden ve yararlı olacağına inanılan emekli Subaylar da bilhassa gönüllü müfrezelerinde ve Teşkilât-ı Mahsûsa çetelerinde görev almışlardı.

63. ATASE Arşivi; K:1842, D:66, f:1-6, 1-7.

zaman zaman birliklerle yazışmalarda bulunmak icabetti⁶⁴. Çünkü birlikler bu yükümlülüklerini yerine getirmekte yavaş davranıyorlardı.

Anadolu'nun birçok yerinde ilgililer Genç Dernekleri teşkilâtını çocuk ordusu gibi algılamışlar ve talimleri 12 yaşındaki gürbüzlere kadar yaymaya çalışmışlardı. Gürbüzlerden kısım oluşturulması gerekirken bölük oluşturulmaya kalkışıldığı da görülmüştü. Bu durum Müfettiş-i Umumiliğin dahi tepkisini çekmiş olup bu tür tavır içerisinde olan dernekler uyarılmıştır⁶⁵.

Mekâtib-i Umumiye Genç Dernekleri Müfettişi Selim Sırrı imzasıyla yayınlanan bir yazıda "Genç Dernekleri çocuklarımızı asker yapacak değil, hayata hazırlayacaktır. Yalnız cismen ve ahlâken iyi hazırlanmış olurlar ise ileride dâhil olacakları kıtaât-ı askeriyeye daha fazla bir kıymet verirler" denilmektedir⁶⁶.

Von Hof da Genç Dernekleri'nde bulunan çocuklara asker talimleri yaptırılmasının hata olduğunu, dinçlere "intizam talimleri" yaptırılabilceğini; fakat esas meselenin arazi talimleri, jimnastik ve oyunlar olduğunu belirtmiştir⁶⁷.

Yine taşrada kıyafet yönetmeliğinin çok sıkı bir şekilde tatbikine çalışılması da Müfettiş-i Umumiliğin ikazlarına sebep olmuştur. Çünkü 12 yaş ve üzerindeki bütün gençler bu derneklere dahil edildiğinden maddî durumu iyi olmayan gençlere bu konuda müsamahalı davranılması gerekmekte idi⁶⁸.

Genç Derneklere kaydedilen gençlerin derneklere devamının sağlanmasında da sıkıntı çekildi. Devamı sağlayabilmek için rehberler sıkı ve koordineli bir çaba içerisine girdiler. Önceleri uyarı ve ikazlarla netice alınmaya çalışıldı. Çünkü, asıl amaç öğrencilere

64. ATASE Arşivi; K:1842, D:66, f:1-8.

65. ATASE Arşivi; K:1842, D:66, f:1-8.

66. Selim Sırrı, "Genç Dernekleri ve Yanlış Telakkiler", s.4.

67. Von Hof, "Zabit Gençlerin Mürebbisi Olarak" Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:7, 1 Mart 1334/1918, s.1-2.

68. Selim Sırrı, "Genç Dernekleri ve Yanlış Telakkiler", s.4.

hoşgörü ve sevgi ile yaklaşarak dernekleri benimsetmekti. Fakat bu uygulamada başarılı bir sonuç alınamayınca Genç Dernekleri Kanunnâmesi'nin 8.maddesi gereğince jandarmadan yardım istenilmiş, derneklere devam etmeyen gençler jandarma refakatiyle talimlere getirilmeye başlanılmıştır. Ancak, bu sefer de firar olayları çoğaldığından Müfettiş-i Umumilik ne yapacağını şaşırmıştır.

Çünkü Genç Dernekleri kanunu ile talimatnâmesinde devamsızlıkta bulunan veya firar edenlerin nasıl cezalandırılacaklarına dair bir kayıt yoktu. Bu durumda bulunan gençlerin İdare-i Vilâyet Kanunun'un 74.maddesine göre cezalandırılmaları önerildi ise de Dahiliye Nezareti bu maddenin Genç Dernekleri uygulamalarını kapsamayacağı yönünde görüş bildirmiştir. Bunun üzerine Genç Dernekleri öğrenci velilerine ceza tatbik etmeyi kararlaştırmış ise de velilere ne gibi cezalar uygulanacağı açıklık kazanmış değildir⁶⁹.

Genç Dernekleri kursları Osmanlı Ordusu'nun menzil nakliyatını da olumsuz yönde etkiledi. Köy ve kasabalardan gençlerin haftada iki gün talimler için askerî birliklerin bulunduğu merkezlere getirilmeleri o günkü ulaşım şartları nazar-ı itibarı alınırca en azından iki iş gününün zayi olmasına sebep oluyordu. Bundan hem köylü hem de menzil müfettişlikleri rahatsızdı. Bir taraftan ziraat işleri sekteye uğrarken diğer taraftan da menzil nakliyatı % 80 oranında düşmeye başlamıştı*. Ordunun bu gidişle iaşe buhranına düşmesi söz konusu olduğundan menzil kumandanlıkları ilgilileri ikaz ettiler. Menzil Müfettişlikleri ve III. Ordu Kumandanlığı önem olarak ikinci, üçüncü derecede bir faaliyet olarak gördükleri Genç Dernekleri'nin her şeyin önüne alınarak menzil nakliyatına engel olunmasından şikayetçi idiler. Bunun üzerine Harbiye Nezareti'nin de tavassutu neticesinde şimdilik kaydıyla menzil bölgelerindeki Genç Dernekleri talimlerinin yalnızca şehirlere tatbikine menzil

69. ATASE Arşivi; K:1825, D.41/403, f:1-57, 1-58, K:1842, D:66, f:1-6.

* Bazı menzillerde menzil nakliyatının % 90'ı halk tarafından yapılmakta idi. Gençlerin talimlere alınması ile günlük sevkiyatı 20-40 ton arasında olan Niksar Menzil Müfettişliği nakliyatı 3 tona inmişti. Reşadiye kazasında da sevkiyat önemli bir derecede düşmüştü.

nakliyatında görevlendirilen gençlerin bu talimlerden muaf tutulmasına karar verildi⁷⁰. Yine posta işlerinde ve diğer resmî görevlerde bulunan gürbüz ve dinçler de harbin devamı müddetince talimlerden istisna edildiler⁷¹.

Ayrıca fabrikalarda işçi durumunda bulunan gençlerin dernek talimlerine iştirak ettirildikleri günlerde çalışmadıkları için iş kaybı ortaya çıkmaya başladı. Bu durum hem fabrika yöneticilerini hem de işçileri rahatsız etti. İşçi gençlerin Genç Dernekleri talimlerine değil de fabrikalara gitmeyi tercih ettikleri görüldü. Bunun üzerine Müfettiş-i Umumilik işçi gençlerin buldukları fabrikalarda Genç Dernekleri kurslarının açılmasını sağladı. Gençler burada işlerini aksatmadan uygun zamanlarda eğitime tâbi tuttular⁷².

Müfettiş-i Umumilik ayrıca bazı yerlerde de gürbüzler için gece dersleri açmak suretiyle gündüz derneklere devam etme fırsatını bulamayan gençlere fırsat tanıdı. Böylece gençler hem işlerini hem de dernek faaliyetlerini aksatmadan yürütebilme imkânına sahip oldular⁷³.

Genç Dernekleri'nin bir bir başka problemi de İttihat ve Terakki ile olmuştur. İttihat ve Terakki Partisi Genel Merkezi Genç Dernekleri'ni parti propagandası için kullanmak istemiş ve bazı öneriler ile Müfettiş-i Umumiliğe nüfuz etmeye çalışmıştır. Fakat Von Hof ittihatçıların niyetini anlayarak bu isteklere şiddetle karşı çıktığından* Bahaeddin Şakir Bey ve Basri Bey başta olmak üzere

70. ATASE Arşivi; K:2959, D:503/31, f:8, 8-7, 8-8, 8-9, 8-10, 8-11, 8-12, 8-14, 8-15; K:1842, D:66, f:1-8.

71. ATASE Arşivi; K:1842, D:66, f:1-8.

72. ATASE Arşivi; K:1825, D:41/403, f:1-39, 1-42, 1,44.

73. ATASE Arşivi; K:1842, D:66, f:1-6.

* Von Hof bu önerilere şu cevabı verdi. "Ben askerim. Heyet-i Islahiye'ye memûren buraya geldim. Vâkıâ Genç Dernekleri bugün doğrudan gençlere âid bir teşkilâttır. Bununla beraber asker bir heyet tarafından idâre edilmesi lâzımdır. Çünkü Genç Dernekleri'nde herkes istediği gibi hareket ederse matlûb-ı maksad asla elde edilmez. Zabtı-rabt ve muhabbet-i müteakabiliye ihtiyaç vardır. Sâniyen bu teşkilâta siyaset karıştırılması makâsıdı büsbütün değiştirir, bu bir cinayettir. Ben sivil bir cemiyetin emriyle siyasi makâsıd peşinde koşamam, çünkü bir askerim. Eğer İttihat ve Terakki teklifinde musirr ise ben namus-ı askeriyeyi lekemeksizin yarın Almanya'ya müteveccihen buradan hareket ederim".

bazı İttihad ve Terakki ileri gelenleri tarafından tazyik edilmiştir. Bu tazyiklere boyun eğmeyen Miralay Von Hof'un Nisan 1918 tarihinde Almanya'ya gittiğini görmekteyiz. Von Hof'dan sonra Müfettiş-i Umumilik bir müddet daha Kaymakam Mustafa Asım Bey tarafından vekâleten idare edildi. Bu dönemde de Genç Dernekleri siyasetin dışında tutmaya çalışıldı⁷⁴. Genç Dernekleri yetkilileri sık sık derneğin siyasetle hiç bir ilgisi olmadığını ve herhangi bir siyasî parti ile işbirliği içerisinde bulunmadıklarını, tek amaçlarının Türk gençlerinin terbiyesi ve eğitilmesi olduğunu açıklama zorunluluğu duydular⁷⁵.

Fakat, herşeye rağmen olağanüstü şartları taşıyan bir dönemde bulunulması ve İttihad ve Terakkî ile devletin özdeşleşmesi nedeni ile yine de bilhassa taşrada bazı derneklere İttihad ve Terakki'nin tesirinin görülmüş olması muhakkaktır kanatindeyiz.

Sonuç

"Osmanlı Genç Dernekleri XX.yüzyıl başlarında Avrupa'da yaygın halde bulunan Genç Derneklerinin tipik bir örneğidir. Alman Genç Dernekleri örnek alınarak düzenlenmiştir. Von Hof Bey'in Genç Dernekleri konusunda Almanya'da kazanmış olduğu bilgi ve deneyimlerinden istifade edilmiştir.

Benzer amaçları taşıyan Güç Dernekleri mevcutken Genç Dernekleri'nin kurulmasının nedeni ise, Güç Dernekleri'nin teşkilât ve yapı itibarıyla yetersiz görülmesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca, Güç Dernekleri'nin önemli bulduğu ve teşkilâtı içerisinde yer verdiği izciliği Genç Dernekleri'nin reddetmesi hatta, zararlı bulmuş olması söz konusudur*. Genç Dernekleri Müfettiş-i Umumi Von Hof izciliği yalnız eğlenceye yönelik olarak görmüş ve eğitici bul-

74. ATASE Arşivi; K:1842, D.66, f:1-26, 1-17

75. Von Hof, "Mukaddime" s.1-2.

* Gerçi Von Hof'un Almanya'ya dönüşünden sonra Osmanlı Genç Dernekleri mecmuasında izcilikle ilgili yazılar yer alırsa da Alman ekolündeki asıl Genç Dernekleri izciliğe karşı idi. Bilhassa Mondros Ateşkes Anlaşması'ndan sonraki Genç Dernekleri kadrosu büyük ölçüde farklı bir kadrodur.

mamıştır. İzçilerin uzak köylere kadar seyahat etmeleri de gereksiz ve faydasız bir faaliyet olarak görülmüştür⁷⁶.

Genç Dernekleri'nin hiç bir zaman bir acemi ocağı olmadığı ve bu maksatla oluşturulmadığı, "ictimâî, ahlâkî, terbiyevî ve iktisâdî" bir özellik taşıdığı belirtilse de⁷⁷ bu derneklerin savaş zamanında kurulmuş olması derneklerin askerî gücü artırmaya yönelik, kuruluşlar olduğunu ortaya koyar. Böylece fazla zaman kaybetmeksizin cephelere eğitilmiş ve yetişmiş asker sevk edilmiş olacaktır.

Dinçlere yaptırılan talimlerle orduda askerlere gösterilen eğitimin hemen hemen aynı olduğu ve bunun için mutlaka dinçleri sevk ve idare edeceklerin savaşa katılmayan subay ve ast-subaylardan olması zorunluluğu,⁷⁸ öğrencilerin subay ve rehberlerin yanında bir asker gibi esas duruşta beklemeleri ve "resm-i tazim" ifa etmeleri istenildiği⁷⁹ de gözden uzak tutulmamalıdır⁸⁰.

Genç Dernekleri Talimâtnamesi'ndeki eğitim usullerinin çoğunun askerî usuller olduğu görülmektedir. Hatta avcılık taliminin piyade talimnamesi esaslarına göre yapılacağı ve yeni bir talimname hazırlanıncaya kadar rehberlerin bu talimnameyi esas almaları istenmiştir. Talimatnamede Genç Dernekleri'nin yürüyüş halinde söyleyecekleri marşlar dahi tesbit edilmişti. "Dağ Başını Duman Almış" marşı Genç Dernekleri marşlarındandı⁸¹.

Bütün bunlara ilâveten Genç Dernekleri Müfettiş-i Umumiligi'nin Harbiye Nezareti'ne bağlı bulunduğu, nezaretin vereceği emirleri icra ve tatbik etmekle yükümlendirildiği gözden uzak tutulmamalıdır. Müfettiş-i Umumilik Genç Dernekleri'ne nezaret edip derneklerle ilgili talimatnamelerin düzenlenmesi ve uygulanması görevini de üzerine almıştır⁸².

76. ATASE Arşivi; K:1842, D:66, F:1-24, 1-25, 1-26.

77. Sabah, 9 Haziran 1333/1917, Numro:9904.

78. ATASE Arşivi; K:1842, D:66, F:1-7

79. Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:23, 1 Nisan 1336/1920, s.78.

80. Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:23, 1 Nisan 1336/1920, s.78.

81. Osmanlı Genç Dernekleri, No:2, s.34,36,46.

82. Osmanlı Genç Dernekleri, No:1, s.5.

Genç Dernekleri Talimatnamesi incelendiğinde buradaki faaliyetlerin bir izci derneğin çok üzerinde olduğu görülür. Ancak yine de Genç Dernekleri faaliyetleri kesinlikle bir askerlik hizmeti olarak da kabul edilemez. Çünkü askerlik bütün mesainin bu sanata sarfedilmesi zorunluluğunu getirir. Haftada 2 defa takriben 1'er saatlik eğitim ve 1 seferlik tatbikat askerlik hizmeti olarak değerlendirilemez. Sonuç olarak, "Genç Dernekleri askerlik öncesi bir kurs niteliği taşımaktadır", denilebilir. Bu kurstan geçirilmiş olan gençler sayesinde ülkenin askerî potansiyeli yükselebileceği gibi askerlik hizmetine çağrılan gençlerin eğitim süreleri de kısaltılabilecekti. Ayrıca, bu dernekler vasıtasıyla geri hizmetinde bulunan askerlerin yapması gereken menzil nakliyatı vs. işlere yardımcı olunmuş olacaktı.

Öte yandan Genç Dernekleri aynı zamanda bir sivil savunma teşkilâtı gibi görülmüş olup, dernekler yangınların söndürülmesi ve yangına maruz kalan binalardaki insanların kurtarılması⁸³ ile sel, deprem vb. doğal afetlerde de yardımcı bir unsur vazifesi görmüşlerdir.

Genç Dernekleri Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra askerî yönünü kaybederek jimnastik ve spor ağırlıklı bir teşkilât haline gelmiştir. Zira gençlerin derneğe katılmalarını zorunlu kılan kanun hükmünün de tatbik edilmediği görülmektedir.

Cevaplandırmamız gereken bir diğer mesele de Genç Dernekleri'nin bir okul sayılıp, sayılamayacağıdır. Müfettiş-i Umumî Von Hof Bey'in ifadelerinden bu derneklere okul özelliği kazandırılmak istenildiği anlaşılıyor⁸⁴. Yüz gençten sekseninin okula devam etmediği bir ülkede Genç Dernekleri okul yerine konulmaya çalışılarak gençlerin bu dernekler vasıtasıyla eğitilmesi hedeflenmiştir⁸⁵.

Von Hof Genç Dernekleri'ni oluşturulması kolay bir okul olarak görmekte ve bu hususta şunları yazmaktadır:

83. ATASE Arşivi; K:1549, D:162/63, F:8

84. Osmanlı Genç Dernekleri, No:1, s.27.

85. Von Hof "Osmanlı Genç Dernekleri'nin Şimdiye Kadar Teşkilât ve Tevsfii", s.8.

"Gençler az çok umûmî bir terbiye-i bedeniye alsın ve aynı zamanda ruhları da basit fakat yine umûmî bir terbiye görsün. Bugün her çocuğu mektebe göndermek ne kadar müşkil bir işse her çocuğa bir mektep terbiyesi vermek de o derece güçtür. İşte Genç Dernekleri her çocuk için amelî, umûmî bir mektep olmak istiyor. Fakat bu mektepte verilecek terbiye ancak asgarî bir terbiye-i bedeniye ve ruhiyeye münhasır kalıyor. Her yerde mektep açmak, çocuk terbiye etmek pek uzun bir iştir. Her yer için dernek teşkilâtı yapmak pek kolaydır ve teşkilât her zaman için müfid bir terbiye verebilir. Çünkü basit ve kanâatkârdır"⁸⁶.

Görüldüğü üzere yetkililer Genç Dernekleri'ne âdeta çok az para safıyla elde edilmiş okullar nazarıyla bakmaktadırlar,⁸⁷ okul olmayan yerlerde bu derneklerin okul işlevini görmesi bekleniyordu. Bilhassa okula devam edemeyen gençlerin de derneklere kazandırılmak istenildiği anlaşılmaktadır⁸⁸.

Yetkililer tarafından Genç Dernekleri'nin okullara yüklenen görevleri tamamlayıcı bir rol oynadığı, temel eğitime yardımcı olduğu, çocukların sokağa terkedilerek kötü alışkanlıklar edinmesini önlediği, onları kontrol ve denetim altında bulundurduğu ifade edilmektedir⁸⁹. Hatta Tanin Gazetesi Genç Dernekleri'ni tam bir mektep olarak değerlendirmekte ve programını da vücut ve dimağın takviyesi olarak özetlemektedir⁹⁰. Genç Dernekleri Müfettişliği, bu dernekleri halka "okul" olarak lanse ederek, sempati kazanmak ve halkın çekingenliğini bertaraf etmek istemiş olmalıdır.

Okullaşma oranının son derece düşük olduğu bir dönemde Milli Eğitim Müdürlükleri ve öğretmenlerin de Genç Dernekleri'ne gerçekten gönülden sahip çıktıkları görülür. İçel Milli Eğitim Müdürü Besim Atalay Bey, İzmir Mekteb-i Sultanî Muallimi Mehmed

86. Tanin, 16 Kânûn-ı evvel 1332/29 Aralık 1916, Numra:2890.

87. Osmanlı Genç Dernekleri, No:1, s.8

88. Tasvir-i Efkar, 3 Kânûn-ı evvel 1332/16 Aralık 1916, Numro: 1954; Osmanlı Dernekleri, No:1, s.28.

89. Sabah, 9 Haziran 1333/1917, Numro:9904.

90. Tanin, 17 Mayıs 1332/30 Mayıs 1916, Numro:2681.

Nuri Bey gibi ciddî gayretleri görülen pek çok eğitimcinin burada isimlerini saymak mümkündür.

Bu arada Müfettiş-i Umumi Von Hof Maarif Nezâreti'ne de tesir etmeye çalışarak başta "ibtidaî mektepler" olmak üzere bütün okullarda idman saatlerinin çoğaltılmasını, ders programlarına haftada bir saat "hıfz-ı sıhha" dersi konulmasını, ayrıca jimnastik, oyun ve arazi talimlerine yer verilmesini tavsiye etmiştir⁹¹.

Genç Dernekleri Müfettişliği çeşitli zamanlarda ve bir kaç defa yapılan idman bayramlarının birleştirilerek her yerde aynı zamanda ve tarihî bir günde Genç Dernekleri Bayramı veya Talebe Bayramı adıyla kutlanmasını da önermiştir⁹². Zira, Genç Dernekleri idman bayramları organizasyonlarında önemli görevler alıyorlardı. Buldukları yerlerdeki bayramlarda bu derneklere mensub olan gençler faal olarak rol almakta ve yaptıkları gösterilerle taktir toplamakta idiler.

Görüldüğü üzere eğitim meseleleriyle yakından ilgilenmesine rağmen yine de Genç Dernekleri bir okul olarak kabul edilemez. Çünkü haftada birkaç saat eğitim-öğretim veren ve hem de genelde açık havada faaliyet gösteren bir okul düşünülemez. Genç Dernekleri belki insanları sosyal hayata hazırlayan ve kendileri için lüzumlu olan bilgileri veren bir kurs ve yaygın eğitim faaliyeti olarak kabul edilebilir.

Sosyal hizmetlerle de alâkadar olduğunu bildiğimiz Genç Dernekleri'nin Himaye-i Etfal Cemiyeti'ni destekleyici bir tutum sergilediğini görüyoruz. Bazı Genç dernekleri'nin Himaye-i Etfal adıyla şubeler oluşturdukları da bilinmektedir*.

91. Tanin, 17 Mayıs 1332/30 mayıs 1916, Numro:2681; Von Hof "Bazı Umumî Terbiye Meselelerine Dair", s.12. (Maarif Nezâreti bu istekleri dikkate alarak lüzumlu görülen bazı değişiklikleri gerçekleştirmeyi vaad etti.)

92. Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:10, 1 Haziran 1334/1918, s.16.

* Bu konuda bkz. Mustafa Asım, "Himaye-i Etfal", Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:4-ve 7, 1 Kânûn-ı evvel 1333/1 Aralık 1917 ve 1 Mart 1334/1918, s.3-7 ve 2-4; Vedat Örfî, "Etfal", Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı:16, 1 Eylül 1335/1919, s.26-29; Osmanlı Genç Dernekleri (Mecmuası), Sayı: 5,1 Kânûn-ı sani 1334/1 Ocak 1918, s.15-16.

Şimdi bu dernekler gereklimi idi? sorusuna cevap aramamız gerekmektedir. Ancak biz, tarihî olayları o günlerin şartları içerisinde değerlendirmek durumundayız. Bugünün değer hükümleri ve psikolojisi ile, bugünün şartlarına bakarak yapacağımız değerlendirmeler son derece yanlış olacaktır. Avrupa'da pek çok ülkede Genç Dernekleri'nin mevcut olduğu, Osmanlı Devleti'nin de içinde bulunduğu büyük bir savaşın bütün hızıyla sürdüğü ve bu savaşın ne zamana kadar devam edeceğinin belli olmadığı bir zamanda, gençleri askere almadan önce askerî disiplin ve eğitimden geçirerek askerlik hizmetine çağrıldıklarında en kısa sürede kendilerinden istifade edilebilmesini temin etmek gayesi güldüğünden bu derneklerin lüzumlu olduğu kanaatine varılabilir.

Bu noktada erkek nüfusun çoğunluğunun cephede olması dolayısı ile hiç olmazsa gençlerden üretici olarak istifade edilmesi gerektiği düşünülebilirse de Genç Dernekleri faaliyetlerinin bütün mesaiyi kapsamadığı ve mümkün olduğu kadar çalışanların işlerine engel teşkil etmeyecek yeni düzenlemelere gidildiği göz önüne alınmalıdır. Öyleki Genç Dernekleri üyelerinin lüzumu halinde posta, telefon, telgraf, hastahane, ziraat vb. işlerinde çalışmalarına müsaade edildiği görülmüştür

Son olarak Osmanlı Genç Dernekleri hakkında şunları söyleyebiliriz. Genç Dernekleri âtil bir potansiyeli harekete geçirerek gerek yardımcı hizmetlerde ve menzil hizmetlerinde, gerekse cephede yararlı bir hâle getirmeye çalışmıştır. Milli Mücadele döneminde de bu derneklerden yetişen gençlerin büyük çoğunluğunun Kuvâ-yı Milliye'ye ve daha sonra teşkil edilen düzenli orduya kattıklarına ve Milli Mücadele'de önemli rol oynadıklarına muhakkak gözüyle bakıyoruz.

...
...
... 3 : 1000

...
...
... 4 : 1000

...
...
... 5 : 1000

...
...
... 6 : 1000

...
...
... 7 : 1000

...
...
... 8 : 1000

...
...
... 9 : 1000

...
...
... 10 : 1000

...
...
... 11 : 1000

...
...
... 12 : 1000

...
...
... 13 : 1000

...
...
... 14 : 1000

...
...
... 15 : 1000

OSMANLI GENÇ DERNEKLERİ HAKKINDAKİ
KANUN-I MUVAKKAT
EK-1

- madde : ۵ — Körfez: Derzıkları Kaptı Sıfurlı vıa حکومت مخبیهه حورجین
انجمن ایدیه‌جهک مناسب رهبرل حور قیدن ودریخ دورنگری بری وبحری خانیقلان به تخیه
وزادبارمه ضابطان وکرچوک ضابطان طرفندن سوق واداره ایدیلر .
- ماده : ۶ — درزکراک تشکیل وکنجیراک جلب وجهی وقرماندان وسمیرت تخیهی
وکنجیرده انجی درزک تشکیلات وسمالانانک صور تخیهیه‌سی وحصو صانک ست‌ترسی
آبرجه تنظیم ایدیه‌جهک نظامه وناپاشانامراه تخیه ایدیه‌جهکدر .
- ماده : ۷ — دریخ دورنگرینه دوام ایله تخیملری اکل ایدیلردن عسکرلرکه
خانیقلدیینه وختلک تخیمل اجرائته قانیث کسب ایتمکنه دائر باشمشه مرادمت
وآپاشانامه تخصصه توفیقاً بالامتحان اشیان تعلیم ایدن کجطیره اعطایته وریلیر .
اعطایته استحصاگه موقی اولانلر بروجه آتی مساعدانه مضیر اولورلر :
- اولاً — مشورب اولدقلری قول اردورل اخذ عسکر مطقه‌لری داغلتنده سمنولر
مخینه عسکروردن ایستکلری خینه وآرزو ایستکلری موقی عسکریه‌یه کونیندییلر .
- ثانیاً — طلب اولدقجه بلاد خیره‌دهکی قضات عسکریه‌یه سوق اولماللر .
- ثالثاً — خدمت عسکریه‌یه بعدالتبول ترفیه بالامتحان اشیان لیاقت ایدیلکلری خینه
اون باغلینه ترفیع نظامه‌سنده محرز اصغری مدتدن دوت ماه اول ترفیع ایچون برضم
قدمه مظهر اولور واد صورته ترفیع رتبه ایدیلر .
- رابعاً — برسنه نقطه‌ده خدمت ایدیلردن حسن خلق وقلبی ایله متایز اولانلر
وقت حضورده بالترجیح نظارت وقول اردو ووقه واخذ عسکر دائره‌لرلنده سمر بزلک
خدمته تخیین اولورلر .
- خامساً — اشاعی وطمینه خدمت حسنه‌سی مشهور اولان وقاتو تاجز ایدیه اولانلر
بولان افراد هرسنه مانوره‌لری متعاقب ایکی یجق ماه ماذونیت وریلیر .
- ۸ : ماده — علی‌الموم دورنگره اغتراک ایتمک یجیریتنده بولانلر بالئقل تخیملده
بوئندقلری ونا درنگره منتظمأ دوام ایتمکلری تقدیرده حکومت محلیه مورقیه جهه
تلییه سوق ایدیلیرلر . ودراسزلقلری نکر ایدیلر اعطایته امتحانلر به قول اولماللر .
- ماده : ۹ — اولجه نشر ایدیش اولان کوچ دورنگری نظامه‌سی اصغی قاتولک
نشرندن اعجازاً منسوخدر .

- ماده : ۱۰ اشبو قانون تاريخ نسرندن معتبردر .
 ماده : ۱۱ اشبو قانونك اجراي احكامنه هيت وكلا مأمورددر .
 مجلس عمومينك اجاعنده قانونيكي تكليف اولتق اوزره اشبولايحه قانونيه نك موقتا موقع
 مريغه وضعي وقوانين دوله علاوه سني اراده ايلدم .
 ۱ : جمادى الاخره ۱۳۳۴ ۴ نيسان ۱۳۳۲

محمد رشاد

حارجه ناظري داخله ناظري وماليه حربه ناظري وبحربه شيخ الاسلام واوقف صدراعظم
 خليل ناظر وكيلي ناظري وكيلي عايون ناظري محمد سعيد
 طلعت ناظر اور خيري
 تجارت وزراعت ناظري معارف ناظري وبوصه وتلغراف نافع ناظري عدليه ناظري وشوراى
 احمد نيسى ولفون ناظر وكيلي عباس دولت رئيس وكيلي
 احمد شكري احمد شكري ابراهيم

نومرو ۱۲ : -- فشار بينيرينك كرك رسندن استنا ايديلن حوايج ضروريه
 ميانه ادخالي خفته اراده سنه

۱ : جمادى الاخره ۱۳۳۴ ۴ نيسان ۱۳۳۲

[تقويم وقايع ايله نشر واعلاى : ۲۱ جمادى الاخره ۱۳۳۴ ۱۱ نيسان ۱۳۳۲ - نومرو ۲۰۰۸]

مالك عثمانيه به ادخال اوله جق فشار بينيرينك ۲۸ شباط ۱۳۳۱ تاريخلى قانونك
 برنجي ماده سبله كرك رسندن استنا ايديلن حوايج ضروريه ميانه ادخالي مجلس وكلا
 قراريله تنيب ايديلنمر .

بواراده سنه نك اجراسنه ماليه ناظري مأمورددر .

۱ : جمادى الاخره ۱۳۳۴ ۴ نيسان ۱۳۳۲

محمد رشاد

خارجيه ناظري داخله ناظري وماليه حربه ناظري وبحربه شيخ الاسلام واوقف صدراعظم
 خليل ناظر وكيلي ناظري وكيلي عايون ناظري محمد سعيد
 طلعت ناظر اور خيري
 تجارت وزراعت ناظري معارف ناظري وبوصه وتلغراف نافع ناظري عدليه ناظري وشوراى
 احمد نيسى ولفون ناظر وكيلي عباس دولت رئيس وكيلي
 احمد شكري احمد شكري ابراهيم

نومرو ۴۱۳ — دارالجزء نظامنامه سی

۲۲ جلدی الاخره ۱۳۳۴ ۱۲ نیسان ۱۳۳۲

[تقوم وقایع ابله نشر و اعلانی : ۲۴ جلدی الاخره ۱۳۳۴ ۱۵ نیسان ۱۳۳۲ — نومرو ۲۵۱۱]

برنجی فصل

احکام عمومی

ماده : ۱ — درسعادته طوغریدن طوغری به داخله نظارنه مربوط و مستقل بودجه به مالک بردارالعجزه واردر .

ماده : ۲ — دارالجزء شعبات آتیه به متقسدر :

۱ — ذکور شعبه سی ؟

۲ — انات شعبه سی ؟

۳ — چوجقتر شعبه سی ؟

۴ — ارضاع خانه .

اشبو درت شعبه تماماً یکدیگرندن آیریدر .

ایکسنجی فصل

مأمورین

ماده : ۳ — دارالجزء مدیریله سرضیبی داخله ناظری طرفندن انتخاب و بااراده سنیه تعیین اولتور . طیب و اجزاجیلر و محاسبه سی و وزنه دار و باش کاتب و دبوی و کیلار و مبابیه مأمورنری مدیرک اشساری اوزرینه داخله ناظری طرفندن و دیگر مأمورین و مستخدمین طوغریدن طوغری به مدیر طرفندن تعیین اولتورلر .

ماده : ۴ — دارالجزء مدیرتی ابله سرطابیت و ظیفه سنک برشخص عهده سنده اجتماعی جاآردر .

EK-2

OSMANLI GENÇ DERNEKLERİ TALİMATNAMESİ

تشکیل ایدن فردلرینک آری آری کندی وظیفه لرینی
حسن ایفا ایتملرله ممکندر . سزها جوجق ایکن
بونی کنج درنکلرندن اوکرنه جکسکز . وبالخاصه
مسکراتک ، توتونک ، وسوء استعمالاتک مضر تایدیه
اوکرنه جکسکز . باقکس سزی چوق سون معلملر یکنز
اطراف کزده سزکله برابر بومقصد وبوغایه ایچون
چالیشورلر .

اگر سز بو کون کنج درنکلرندیه بیوک بر
ایستکله چالیشیرسه کز یارین اردوبه کیردیکسکز
وقت قولای ایش کورورسکز مکافات آلیرسکز
ترفع ایدرسکز وینه مکافات اوله رق چوق چوق
مأذونیتلرده مظهر اولورسکز .

هایدی کنجلر ایلری ؛ استقبال سزی بکلیرور .
کنج درنکلری مفقش عمومیلکی

کنج درنکلری تعلیماتی

۱ - تربیه بدنیه

هفته ده ایکی دفعه صباح ویا آقشاملری بر
ساعت تعلیم (عملیات) یایله جق وبو تعلیملر ممکن
اولدینی قدر منوع اوله جقدر . درنکلرک تشکل
ایتدیکی محللرده مکتب وارسه او مکتبک ژیمناستیک
سالوندن خارجه کی درنکلره منسوب کوربوز
وکنجلرده استفاده ایدیه یله جکلر وبو صورته
اونلرده مکتبلر کی آلتی و آلتسز تربیه بدنیه
تعلیملری کوره جکلردر .

آلتسز یاچلا جق حرکات بدنیه آتیده تعریف

کنج درنکری

ایدیلشدر. بو حرکتلر اولامفرداً یاییلاجق
ولزومی قدر نمارسه حاصل ارلدقدن صوکره
مجتماً تعایم ایدیله جکدر. وجودک مکمل برشکه
کله بیلیمی ایچون بوتعلیملرک فوق العاده برانستظام
داخلنده یاییلمهسه اعتنا ایدیله جکدر.

حرکاتک تاثیراتی صره سی کلدجکه کنجیلره
ایضاح ایدیله جکدر. عین حرکتی متبادیاً تکرار
ایتمک جان صقتیسنه بادی اوله جفندن معلملر درسلی
ممکن اولدینی قدر تنوع ایتدیره که غیرت ایده جک
ودرس ارانسته قاچ قورتول، یوردی بول، بالق
آغی، آش یتش، قرمنی بیاض کپی فائده لی تربیوی
اویونلر ترتیب ایده جکلردر.

شکل ۱
(حاضر اول و ذمیع)

علی العموم مکاتبده تربیه
بدنیسه ایچون یاییلان تربیوی
ژیمناستیکلری تطبیقه دوام
ایدیله جک ومکتب بولنمایان محللرده
ادمان تعلیمنامه سندن استفاده
ایدیله جک اوده بولنمازسه آتیده کی
تعلیملرله اکتفا ایدیله جکدر.

باش حرکتلری

باشی ایلری به بوکک .
قوماندا : باشی ایلری به بوکک ؟
باش یاواش یاواش اوکه بوکولیر . چکه تمامیه
کوکسه یاپشدقدن صوکره، طوغرولت! قومانداسی
ایله اکسه کیکی کری آلهرق یینه یاواش یاواش
طوغرولتیلیر .
قوماندا : باشی کری به اوزات !

باش ديك اولديني حالده اول چك كرى
چكيزك اكه تدميه كركين و سبي حده سني
كرتيه مي بشيريمير . صوروت قوم سني
ايه ينه ياواش ياواش طوغرو تيلير .

قوماندا : باشي صاغه (صوله) دوندور !
باشي ديكلكني محافظه ايدر ك ياواش ياواش
قوماندا ايديلن طرفه دوندوريلير .

ايلري دوندور ! قومانداسي ايله ينه ياواش
ياواش اسكي وضعيه كتيريلير . باشك صاغدن
صوله ، صول و صاغه حركت دورانيه سي .

قوماندا : باشك حركت دورانيه سي حركته
باشلا ! قومانداسي ايله باش كوكي اوزرنده اوموزلر
ثابت اولديني حالده باش بويون اوزرنده اوكه يانه
آرقه يه ميل ايتديريلير و يريلن قومانداه كوره
صاغدن صوله و يا صولدن صاغه بر قاج كره دور
ايتديريلير .

تنيه : باش حركتلري حاضر اول وضعيتده
ويا اللر قالجهدده اولديني حالده ياپديريلير .

قول حركتلري

قوللري قالدير مق (يوقاري ،

قوماندا : قومري (يجرى

يوقاري ، يانه) - قالدير ! قوللر

ياواش ياواش اوموز خذاسنه

قدر ايلري و يا حركتيه دوام

ايدر ك اللر قارشى قارشى كلك

اوزره يوقاري و يا اوموز ارتفاعنه

قدر يانه قالديريلير .

(قوللري ايلري قالدير)

ایندیر! قومانداسی ایله آشاغی یه ایندیریلیر.
قوللری اوموز قارشینسه کتیروب (یوقاری،
ایلری، یانه، کری یه اوزاتمق).

اللراوموزه: قومانداسی ایله قوللر دیرسکدن
بوکوله رک قوللوق آلتنده ۴۵ درجه ک بر زاویه
حاصل اولمق اوزره اللر بارمقلر بتشیک اوله رق

شکل ۳
(اللراوموزه)

اوموز قارشینسه کتیروبیلیر. بعده صابی
صابه رق قوللرایلری، یوقاری، یانه،
آشاغی اوزاتیلیر. مثال:

ایکی صابی ایله قوللری ایلری
اوزات: بر! قومانداسی ایله قوللر
یکدیگرینه موازی آل ایلری بر برینه
قازشی کلک اوزره شدتله افقیماً
ایلری اوزاتیلیر. ایکی! قومانداسی
ایله تکرار اوموز قارشینسه کتیروبیلیر.

قوللره دائره چویرمک

قوماندا: قوللری یانه قالدیر! ایلرودن کری یه
چرخ - آرش! کریدن ایلری یه چرخ آرش!
قوللر اولا یانه قالدیریلیر و قوماندایی متعاقب
دیرسکلر کیکیر. ایلرودن ایلرودن قالدیه منتظم
قاله لی و وجود وضیمت اساسینسی محافظه ایتمه لی
کوزلرده ایلری یه باقمالیدر.
دور! قومانداسی ایله حرکت نهایت ویریلیر.

أل حرکتلری

قوللر افقیماً ایلری اوزاتیلمش اولدینی حالده
اللری آشاغی، یوقاری، صاغه و صوله، ایشتمک

۱۰ کنج درنکری

آلنه جقدر . كرك نعلبخانه لوده و كركه انداخت
محلرنده درنكر طرفندن استعمال اولنه حق اشيا و
مازمنه نك تخربندن مزبور درنكر مسئولدر .
هيمزك معلوميدر كه حسن نيت و وظيفه حسابيه
باشلانيلان هرايشه جناب حق ده . ماونت و مظاهرت ايدر .
او حالده بز كنجلرى وطنه و . معظم عثمانلى ملتنه
مسمود بر استقبال تا مبن ايتك ايچون كنج درنكلرنده
فضيلتكار و مملكتنه مفيد كنجلر اوله رق يتشد بر مهلى بز
توفيق خدا چاليشان كنجلرله برابر در !
حربيه ناظرى

انور

عثمانلى كنج درنكارى هيئت تفتيشيه سى

سلیم سیری بك
میر آلی
طاہر بك
فون هوف بك
عزت بك

ای چوجقلر ؛ سز کنج درنکرینه دوام ایتمکده
لاقد قالمیکرز . بودرنکلرده اکلنجه و او یون طرزنده
تطبیقات کوردجکسکز . بو صورتله چالشقان اراده لی

۱۱ کنج درنکاری

و اداره لی ار کنکلر اولاجق وجهله یتشد یریه جکسکز.
استقبالده وطنکز سزدن خدمت بکلیه جکدر . هر
صورتله سزه اعتماد ایده بیلیمک ایچون سزک بو
فضیلتلره مالک اولمکنز الزمدر .

ای کنجلر؛ سزک « یورویش ، کزیمک ، تربیه
بدنیه ، کشف ، ترصد ، تلکی کبی قورنازجه صوقولمق
و معلومات وراپور و یرمک ، کبی اکلنجه و اوپون
طرزنده یا باجککنز تعلیلرله تطبیقات سزی آجیق کوز
اولمایه آلتسدره جق و بو صورتله وجودلریکنز
قوتلندیکی کبی دوشونجه لریکنزده صاغلام اوله جق .
وتکمیل احوال و حرکاتکنزه برانتظام کله جکدر .
بو یله جه اطاعت ، طوغرولغه محبت ، صداقت
و آرقداشلریکنزله ای کیمک کبی خصائلری اوکرنه
جکسکز . عزم صاحبی و طوغری آدملر اوله جقسکز .
وطنکزی ، تورک ایلی سزله چوق سویکنز .
یالکنز بو کون حدودلرده سزک جسور بابالریکنز
قاردهشلیریکنز قان و جانلریله وطنی مدافعه ای دیورلر .
یارین ، ایلروده ، سزده لزوم اولدینی تقدیرده
بابالریکنز ، قاردهشلیریکنز کبی جنکاور اولمایه ؛
شجاعت و یارارقلر کویستمک ایچون هر درلومشقتنه
تحمل ایده بیله جک برحاله کله یه چالشیلیسکز .

ایلروده مسعود اولمق و مسعود یا شایه بیلیمک
ایچون وطنه ظفر تأمین ایتلیدر . بونک ایچونده ای
کنجلر سزک و جودلریکنز صاغلام ، چویک .
و کوزلریکنز کسکین باقیشلی اولمالیدر . حسن نیتله
چالشیانلره و وظیفه شناس اولانلره حجاب حقدنه
یارده میچیدر .

برملتک بیوک ایشلر یا با بیلیمی آنجق اولمقی

کنج درنکاری

قوماندا! ایکی صای ایلر آشانغی بولک:
بر! قومانداسی ایلر یاواش یاواش آشانغی به،
ایکی! ایلر ایلری اوزاتیلیر.

بارمقاری برر برر قاپامق، بوده صای ایلر یاییلیر.
بارمقاری بردن یانه آچق و برر برر یانه آچق.
بارمقاری قابالی اولدینی حالده یالکیز شهادت
بارمغنی آچوب قاپامق. آلدیه بر دکنک بولدینی
خالده قولی ایلری اوزاتوب شهادت بارمغنی تنک
چکرکی ایشتمک. آلدیه، بیلک اطرافنده صاغدن
صوله صولدن صاغه دائره رسم ایتدیرمک.
تیسه: بوتلملرک کافهسی صای ایلر یاییلیر.

کوکده حرکتلی

کوکده بی ایلری، کری اوزاتمق. (بوحرکت

آلر قالجه ده اوله رق یاییلیر)

قوماندا: کوکده بی ایلری

اوزات! قومانداسی ایلر باشی

دیک، صرت دوز کون اولدینی

خالده کوکده بدن بوکوله رک (کوکده بی ایلری اوزات) شکل ۴
ایلری به میل ایتدیریلیر و طوغرول! قومانداسی

ایلرینه یاواش یاواش طوغرولتیلیر.

کوکده بی کری به اوزات!

قومانداسی ایلر باش دیک اولدینی

خالده کوکده صرتدن بوکوله رک

کری به اوزاتیلیر. طوغرول!

قومانداسی ایلر طوغرولتیلیر.

کوکده بی صاغه (صوله) بوکک.

قوماندا: کوکده بی صاغه (کوکده بی صرت بولک) شکل ۵

(صوله) بولک! قومانداسی ایلر باش و اوموزلر

رقبته ورنه

۷۱

نیلد و سلاجه و سلاجه ایتمه اخلقه لحره میلله استیع و
! راره خوله . بیلدی بیتی رابه و راره خوله مفرله ناله
بیلدیا و راره خوله راره لیه راره لیه میده اولار راره اندله مده
(مده) سله و سله (مده) مده راره سلاجه
(بیلدی و راره اندله مده ! لاله راره لاله آمله اولار سلاجه
! مده) مده (مده) مده راره سلاجه : اندله مده
ره میده نده راره راره ناله ناله اولار راره لاله مده
مده ناله اولار مده راره اولار مده مده سله سلاجه
ره لاله . بیلدی و سله مده لاله مده راره لاله راره لاله
بیلدی و سله مده اولار راره اندله مده ! مده

رقبته ورنه راره لاله

ساره ناله مده لاله سلاجه (مده) راره لاله راره لاله
(بیلدی مده مده مده لاله)
(مده) راره لاله راره لاله (مده) راره لاله : اندله مده
ناله مده لاله مده لاله راره لاله ناله راره لاله ! ناله لاله
ره ساره لاله مده لاله ناله مده بیلدی لاله راره لاله اولار مده
مده لاله مده لاله راره لاله سلاجه . بیلدی بیتی مده لاله
ناله بیلدی لاله راره لاله . بیلدی اولار مده مده لاله مده
ره راره لاله ناله لاله مده لاله سله لاله مده
مده ناله راره لاله لاله ناله مده .

مده مده لاله مده راره لاله راره لاله
ساره ناله مده لاله سلاجه (مده) راره لاله
(بیلدی مده مده مده لاله)
(مده) مده (مده) مده لاله : اندله مده
! راره مده ! ناله راره لاله مده راره لاله
(ناله مده لاله راره لاله) ناله مده لاله ناله مده اندله مده
ره مده راره لاله ناله مده راره لاله مده لاله مده

کنج درنکاری

۱۸

یرد عمود اولمق اوزره باجاق یوقاری بوکولیر.
ویرد باص! قومانداسی ایله یره باصیلیر. بو حرکت
بدایتده یواش یاییلیر.

بر باجانی یوقاری بوکدکن صوکره آیاق
بورتی یوقاری آشاغی ایشتمک و آیاق بورتی ایله
دائرہ رسم ایتمک.

الئر فالجهده اولدینی خالده صاغ (صول)
باجاق بوکولیر و صایی ایله آیاق بورتی یوقاری
آشاغی بوکولیر. صاغدن صوله، صولدن صاغه
دائرہ قومانداسی ایله آیاق بیلک اطرافنده چوریلیر.

حملة ایتمک

الئر فالجهده اولدینی خالده صاغه وصوله حملة ایتمک.

شکل ۷
(حملة حرکت)

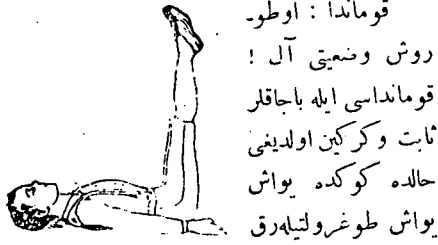
قوماندا: یاریم صوله!
صاغ آیاقه ایلری حملة ایت!
قومانداسی ایله یاریم صول
ایدراچمز صاغ آیاقه ایلری
حملة ایدیلیرکن صاغ دیز
بوکولیر و آیاق بوتون طابانی
ایله یره باصاز. کریده قالان
باجاق کرکین کوکده کریده کی

باجاغک میانی آلیر، صاغ اوموز اوکده صول اوموز
کریده بولتور. اساس وضعیت آل! قومانداسی
ایله اوکده کی آیاق یری بردن اینه رک وجود
طوغر و تیلیر. حملة لر غایت شدت و سرعتله یاییلیر.
الئر اوموزده اولدینی خالده صاغ آیاقه حملة
ایدیلدکن صوکره صول قولی سرعتله ایلری
اوز آتدق کریده بولسان صول اوموز ایلری
چوریلرک کوکده حملة وضعیتده ایشله تیایر.

تنیه : صول آیاقلده ایلری حمله ایده رک
بو حرکت تکرار ای دیایر .

صرت اوستی وضعیته حرکت

صرت اوستی بایلدینی حالده اوطوروش وضعیته
کچمک ویا آیاقلری یوقاری قالدیر مق .

شکل ۸
(صرت اوستی وضعیته)

قوماندا : اوطو-
روش وضعی آل !
قومانداسی ایله باجقلر
ثابت و کرکین اولدینی
حالده کؤکده یواش
یواش طوغرولتیه رق
اوطوروش وضعیته
کچیایر . و تکرار یات ! قومانداسی ایله یره یاتیلیر .
یاتیش وضعیته ایکن .

قوماندا : باجقلری مناوبه ایله یوقاری قالدیر :
بر ! قوماندا ایله صول وایکی قومانداسی ایله صاغ
باجق مناوبه ایله یواش یواش یوقاری قالدیریلیر .
ممارسه حاصل اولدقدن صوکره ایکی باجق بر لکده
قالدیریلیر . و یانه آچیلیر .

تنیه : بو حرکتی تدریجاً ایله ولتمک دقت
ایتمه لیدر .

مختلف یورویشلر

یورویش بوتون تعلیملره اساس اوله لیدر .
کنجلی اولجه صایی ایله یوروتهرک فالجه ، دیز
و آیاق بیلکی مفصللری لزومی قدر ایشلک وقوی
بر حاله کتیردکن صوکره طاقله ، مانفه ایله
یورویش تعلیملری یامه لی خطو دنک وزن و آهنگنه

کنج درنگری

۲۰

چوق اهمیت و برمه ایدر. بر دقیقه ده آتیلان خطوه نك
مقدارینی و خطوه لرك طولنی تدریجاً بر صورت
معقوله ده تربیده چالیشمالیدر.

قوماندا: قطعه آرش! قومانداسی ایله یورویشه
باشلانیر و قطعه طور! قومانداسی ایله طوریلیر.
صرتك دوزکون و باشك ديك دورمه سینی
تأمین ایدن طوبوق قالدیرارق یورویشلر کثرتله
یابدیریلیدر.

قوماندا: آلر قالجیه طوبوق قالدیر! قطعه
آرش! طوبوق قالدیرارق یوروندیکی زمان دیزلر
خفیف بوکولیر و سریع منتظم کوچوک خطوه لر
آتیلیر.

قوماندا: آلر اکسه یه! طوبوق قالدیر!
قطعه آرش!

قوماندا: قوللری یوقاری قالدیر! طوبوق
قالدیر قطعه آرش! طوبوق قالدیرارق یورورکن
خطوه منتظمه یه کچمک ایچون قوللری صاللا
طوبوق باص قومانداسی ویریلیر.

حرکات تنفسیه

یورغونلق ویریحی حرکتلری متعاقب ویا
فانی دماغه چوق دعوت ایدن حرکتلردن سوکره
حرکات تنفسیه یابدیلیر.

قوماندا: آلر قالجیه! باشی کری اوزانه رق
حرکت تنفسیه اوله جق بر! قومانداسی ایله باشی
یاواش یاواش کری اوزاتیرکن بورندن درین بر
نفس آلیر. وایکی! قومانداسی ایله باش سرعتله
طوغر و لیلیر ایکن نفس آغزندن سرعتله بر اقلیر.
بو حرکت درت بش دفعه تکرار ایبدیلیر.

درس پروغرامی

معلم و یار هر باش ، قول ، کوکده ، باجاق
حرکتلری اله یورویش ، او یون و آتلامه لردن
برر ایکیشر حرکت آلهرق هر درسک پروغرامنی
تنظیم ایدر . حرکتلرک تنوعی و درس اراسنده
یورویش ، قوشمه ، او یون آتلامه حتی نمکنسه
طرماتمه لرک یابدیرلسی درسی متنوع واکلنجه لی بر
حاله قویار . یالکنز بو مختلف حرکاتک اجرابنده
تدریجی بر صورتده قولایدن کوجه طوغرو کیتمک
و حرکتک ممکن اولدینی قدر منتظم و مکمل یاییلمه سنه
اعتنا ایتمک الزمد . حرکتک مبدأ و منتهاسنده عین
سکون و انتظام محافظه ایدیله لیدر هر حرکتک کرک
الدر و قوللر و کرک باجاقلرک هر ایکیسی ایله تکرار
ایدیلمه سی کوکده حرکتلر ننده اولدینی کبی آتلامه لرده
صول ال وصول باجاقک صاغ ال و صاغ باجاق
قدر ممارسه پیدا ایتمدی الزمدر .

۲ - قوشو تعلیمی

(کنج) لرک منفرداً یا باجاقلری حرکتلر :
باشلاننجده الدر قالجده اولدینی حالده آجیق
و کنیش ، منتظم و مطرد ادیملرله یورومه لی که قوت
تکمیل وجودده متساویاً تقسیم ایملش اولسون
(تنفس ساده بوروندن اوله جق و آغز قابالی
بولنه جقدره) و بو حرکتده وجودک دائماً دوغرو
ودیک بولنمسه اعتنا ایتملی - سریع یورویش بوکا
دیرلر . - قوشق و یاریشمق :
قوشق و یاریشمق تعیر اولسان حرکتلرده
(کنج) لرک تک باشنه یا خود برابر اوله رق بر
مسافینی چابق قوشه بیله جک درجه ده ممارسه قرانمسه

کنج درنگری

۲۲

چالشملیدر . برده یرده یا نارکن کوستریلن برهده
دوغرو قوشولدقدنصرکه (برهیات!) قومانداسنده
همان یره یا تماییده اوکر تملیدر .

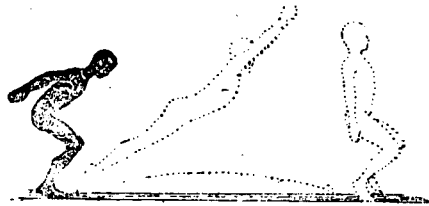
(بوحرکنتر اولا الشقی ایچون آیاقده بالآخره
دانما یرده یا نارکن یاییلور .) بوحرکنتری : دینجبر
اولا آغرلسز و دهسا صکره ۱۰ کیلو آغرلق
طاشیرق یا مایه الشدیربله جقدر .

۳ - صچرامه تعلیمی

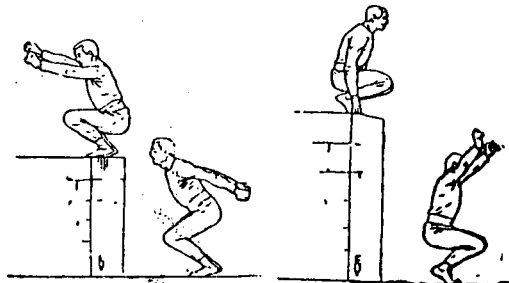
[ادمان تعلیمنامه سی ماده : ۷۶ و ۷۷]

کنجلیر ایپ مانه بی تدریجاً بر متره قدر
ویوکسکته رک آنلامایه الشدیربله جق .

برده معین بر مسافه بی قدر ادم آتلامق وایکی
چیزکی آراسنده کی مسافه بی اوفاقدن باشلابوب
کیتدیگه زیاده لشدیرمک . بوکا اوزون آنلامه ویا

شکل ۹ (اوزولفته آنلامه)

شکل ۱۰ (یوقاریدن آناغی به آنلامه) شکل ۱۱ (آشاغیدن یوقاری به آنلامه)

۲۳

کنج درنگاری

قوشارق ادم آتلامه تعیر ایدر لر . اراضی اوزرنده
بولنان خندک ، سو بریکینتسی ، برایشا بیغنی یعنی
مانه لر اوزرندن صجرا یه رق آتلامه بی او کر تمک .

۴ — طرمانق حرکتلری

[ادمان تعلیمنامه سی ماده : ۱۰۰ الی ۱۱۳ و
۱۳۷ الی ۱۴۳] برطاعه ، صیرته ، قایابه ، چیلره ،
دیوارلره ، اناچلره ، طاشلق اراضی یه وطاش او جا قلیسه
طرماندقد نصکره او بر طرفه آشمق و اینوب چیقمق
(آناغی یه و یوقاری یه) و بو حرکتلر یاییلور کن
(کنج) لرك بر لر یسه ناصل یار دیم ایده جکنی
او کر تمک . بونلردن باشقده تک باشنه آناجه ، صیرینه ،
دو کوملی و دو کومسز ایبه ، تخته و ایب ، مر دیونه
چیقمه بی و اینه بی او کر تمک (دینج) لرده ی او اش
یا و اش عینی حرکتلر تدریجی اوله رق ۱۰ کیلو
آغر لنه قدر یایدیر یلور .

۵ — طاش آتمق تعلیمی

الی بیوکلکنده طاشلری و کولله لری کمن
اولدینی قدر اوزاغه آتمق .
و بر هد فطاش و کولله آتوب اصابت ایندی ر مک .
بر خندکه یا خود بر هد فطه و یا بر سپره طاش
آتوب آشیر مق و ایجری یه دوشور مکه آ لشمق .
(بو حرکتلر ده ایلك او کجه آیاقده اوله رق یاییلور .
صو کر ده یرده یا تار کن یا پلایه آلدیلور .)

۶ — طوپلو تعلیملر

(پیاده تعلیمنامه سی)

طوپلو تعلیملر چوق یا پلما مایدیر . یالکز
(کور بوز) لره شونلر او کر تلیدیر :

کنج درنگاری

۲۴

(ا) مفرزه ایکی صره اوله رق صف حرب نظامنده جمع اولوق. صاغدن صایمق ودردر صایمق. وقوماندا ایله مانته لرله چرخلر پایمق.

(ب) مانته لرله قول تشکیل ایتمک وصف حربیه سیکمک (قوماندا ایله)

(ج) قوماندا ایله مانته قولنده یوروک وطورمق. بوحرکاتی یابدیرمق ایچون (شهر، قصبه، کوی اسلخ) محللارده کی منطقه درنگلری سیویل مملعلری لازم کلن حرکتلری وقوماندارلی او منطقه ده بولان مأمورین عسکر به دن (ضابطلردن) اوکر تملیدر لر. (دینج) لر بلوک وطاقلرله عینی حرکاتی یاقوله برابر بلوک و مانته قوللردن صف حرب تشکیلنی اوکر تملیدر لر.

(دینج) لر اراضی اوزرنده عادی آدیله و ژئوماتیک آدیله صرتلرده و اینیشلرده یوروکمه آلتما لیدر لر.

رسم سیکم خطوه سنه (موزون) لزوم یوقدر. یالککز تعلیمنامه موجبنجه طوبلانمق، تنظیم اولمق. استقامت آلمق؛ خذایه کلک حرکتلری ومانته قولنده عادی ایلری یورویشلری و یورورکن صاغ و صوله، ایلری باقوب دشمنی ترصد ایتمکیده اوکر تملیدر لر.

الک مهم مسئله (کوربوز) لرك و (دینج) لرك چایق طوبلانوب تنظیم اولدقلری زمان قطعیا صرده قونوشمیوب کندی موقعلری بولایلملری قومانداری ایشتیمک ایچون دقت ایتملری و امری نقطه سی نقطه سنه اجرا ایتمکی اوکر تملیدر . (کوربوز) لری (دینج) لری دائما بویه طوبلو و متظم تعایم ایتمک آیشدیرمق دوغرو دکلدر.

منفرد آده د کیشیک تعلیملره آیشدیرمق دهاموافقدر .
وفانده لیدر .

۷ — مانئه یوروش تعلیملری

مانئه و یوروش قوللرنده سکونت و انتظامه
خلل کتیرمه مک، منتظم و مساوی خطوه لرله دقیقه ده
۱۱۴ آدیم یا بق اوزره اورمان و یوقوشلو یعنی
عارضه لی اراضیده کنجلی بوحرکتله آشدیرمق
لازمدر . اکر یولده بعض مانه لری کچمک، آنلامق،
طرماتق لازم کلیرسه او مانه لری کچر کیمز همان
اسکی انتظام و نظامی تکرار تانیس اتملی واسکی
وزن و قراری محافظه ایلیلدر . چونکه قوش-ارق
کیدله کندنصره تکرار یوروش انتظامی بولمق
ایچون طوروب بکله مک و صوکره یورومک الکیوک
خطادر . حتی مانئه قولی ایله قوشماه آیشمالی . و یولده
طورمه دن کیدرکن صو ایچمه بیلملی .

هیچ بر زمان معلوم قوماندانلرک امری اولمق سزین
یوروش قولی ترک اولنه مز .

کنج لرک بیوک یوروشلری یا پایلملری ایچون
کندیلرینه آیاقلرینی ای بر حالده ناصل محافظه
ایده بیله جکلرینی وقوندره لریده ناصل اولسی لازم
کله جکنی او کر تملیدر .

۸ — اراضیدن استفاده — ترصد — کشف راپور

بو عملیات غایت مهم اولوب کنج لرک کمال هوسله
یا باجقلری شیلردر (یعنی اویون طرزنده) . بو عملیات
و تطبیقات ، موجود کنج لر ایکی قسمه آریلوب
بر طرف دشمن فرض ایدیله رک اجرا اولنور .

بو صورتله یا بیلان عملیات ایچون معلملرده
ساده و بسیط مسئله لر ترتیب ایده بیلرلر .

کنج درنگاری

۲۶

مثلا: کنج لردن بر قسمنه بر صیرتک کیر و سنده،
 بر اورمانده، بر کویده، فصل مشترک میاه اولان
 یوللرده مستور اوله رق یعنی دشمن طرفندن
 کورلیه جک بر طرزده ترتیبات آلدیریلور. دشمن
 فرض اولان قسمک تفریق ایدیله بیلیمسی ایچونده
 بر اشارت لازمدر. مثلا (قوللرینه بر رنگلی مندیله)،
 معلملردن باشقه هیچ بر کنجک دشمنه وحال
 واحواله دائر معلوماتی اولمالیدر.
 معلم دیگر غیر متحرک اولان طرفندن ترصد
 پوسته لری تعیین ایدر. و دشمنک حرکتده دائر
 معلومات و راپور و یرمک اوزره هر استقامته کشفلر
 کوندریر. دشمن طرفنک کشفلری اولوب اولدیغنی
 ترصد ایدوب معلومات کتیرمه لری امر ایدر.
 کشفلر و ترصد پوسته لری اراضی اوزرنده کی
 عارضه لردن استفاده بی اوکر عملیدر لر. سو صورتده که
 دشمن طرفندن کورولیه رک دشمنک قوتی، زده
 اولدیغنی، نه یایدیغنی ترصد و کشف ایده بیلسونلر،
 فقط بو وظیفه بی ایفا ایدر کن دشمنه کندیلر بی
 کوسترمک و دشمن طرفندن یا قالا ناماق لازمدر.
 اونک ایچون اراضی ده بیوک بردقته قورنازجه
 ایبرله مکی، صیچرامه بی و بوزو قویون یره یا تارق
 یا واش یا واش سورونه رک کیملی و کندیلر بی دشمنه
 کوسترمه دن ترصد ایتمک هنر و مهارتی قزاملیدر.
 و کوزله دائما اراضی بی آرامالی. و دشمنک نه یایدیغنی
 کنج لردن قاورایه بیلیملی که معلمله تمام و صحیح
 اوله رق دشمنه دائر و یره جکلری راپور و معلوماتی
 کوردکلرندن نه اکسیک و نه فضله اوله رق و یره -
 بیلسونلر. و یره جک معلومات شونلردر:

مثلا دشمن نرددن کلیور؟ قوتی نه؟ کشف چیقار-
مشمی؟ وزدرده؟ طورییورمی؟ نه وقت حرکت
ایده جک؟ ایلرو سنده ترصد پوسته سی واری؟ یا خود
بر حاضرلق می کوریور؟ یوقسه قونا قلامق ایچون
ترتیائی یاییور؟ بوتون بو معلومات صحیح و نام
اوللی یعنی نه خبر و یرمک لازمسه بونلرک اصولئی
و نه دن عبارت اولدینی او کرتلی . بو عمایات ده
(کوربوز) لره و (دینچ) لره چسوق چوق
و سوزکلئ بر صورتده یایدیرمللی . عموم سوزیل
معلملر ایلرده میرآلای فون هوف بکک ترتیب
ایده چکی تعایاتنامه نشر اولتجه یه قدر پیاده
تعاینامه سنده و سفریه نظامنامه سنده بو خصوصه
دائر اولان ایضاحاتی و معلوماتی بوله بیله جکلری
کچی ضابطلاندن ده معلومات آله ییلرلر .

۹ --- اوجیلق تعلیمی

(پیاده تعلیمنامه سی)

دینچ لرک یاباجقلری : دینچ لره آوه چیقمائی
تعلیمنامه نك کوستردیکی اوزره او کرتلی .
کوربوزلرده تعلیمنامه موجبنجه اوجی خطئی
تشکیلئی او کرتلی . کوربوزلرک یاباجقلری :
طوبلو قطعه حالنده ارقه ارقه دوران ایکی
کنجه بر دیزی ؛ درت کنج اوکده درت کنج
ارقه ده بولنورسه بوکا یعنی درت دیزی یه برمانفه
تسمیه اولدینی و مانفه حالنده ایکن یالکمز بر
صرد اوزرینه آوه چیقمائی او کرتلی . (قوماندا :
آوه چیق) مثلا بر آوی و یا بر آغاجی استقامت کوستردک :
(آوه چیق !) بواصر و یرلدیکی زمان (احمد) و یرلن
استقامته دوغرو کیدر .

کنج درنگری

۲۸

دیگر لری ده احمدك صاغ و صول طرفه
دوغرو آوه چیقار و برصره تشکیل ایدرلر. و بو
صره داخلده کی ایکی کنج آره سنده کی آراقوده
ایکی آدیمر.

اگر معلم و یا قوماندان آراقلرک دهافضا
اولسنی ایسترسه بونی آریجه اخطار ایدر. و تکمیل
آوجی خطی اوزرنده بولنانلر کوستریلن استقامت
نقطه سنده دوغرو حرکت ایدرلر و دائماده بورودکلری
مدتجه آراقلریخی محافظه ایدرلر. یعنی نه فضا
آچارلر نه ده اکسلترلر. وهم ده دائمًا صاغه صوله
و دائمًا دشمنه (هدفه) باقوب دشمنك کلوب
کلدیکنی ترصد ایتمه لیدرلر. آوجی خطده ده
متفرق شیلر اوکر نه بیلورلر. مثلا: دشمن آتشنه
قارشى بریوقوشدن آشاغی به دوغرو ایتمکی اوکر تملی
و اینرکن چوق تلفان و برمامک ایچون آوجی خطی
محافظه ایدلک شرطیه تا آشاغی به دشمنك نظرندن
غیب اونجه به قدر سرعتله قوشمالی و صکرده تکرار
یاواش یاواش ایبرله ملی.

برصیرنه چیقارکن ده آراقلر محافظه ایدیه رک
صیرتک بش اون مترو کیروینه قدر مستور بولتیق
شرطیه قوشولوب (موضع آل) قومانداسنده ده
آیحق دشمن ترصد آتنده بولندیریلور.
یره یاتان آوجی خطی ده برچوق شیلر یا پایلیر.
مثلا: ترصد.

دشمن قارشیده کی اولری اشغال ایتمشی؟
واولرک صاغنده صولنده دشمن وارمی؟ و تزه لرده در؟
بونلر ایجه اکللاشیدقن صکره معلملر سسانوب
دشمن قوتنه دائر معلومات ویرملی. و معلملرده

۲۹ کنج درنگاری

چو جو قلمه آری آری سؤالار صورمالی . نه
اکلا دیکنز ؟ نه کوردیکنز ؟ قارشیده کی اولر
و اولرک صاغنده صولده دشمن وارمی ؟ وارایسه
نه قدر ؟ دشمن قوتلی می ؟ ضیف می ؟

امرلرک تلقیسی و تکراری :

معلم اوجی خطنده یاز مثلا - بویه بر امرورر :
قسم ، طاق شمدی ایله له می جک . تعرضه
دوام ایلدیه جک .) بویه بر امر ویرلدیکی وقت
کنجیلر بر لرینه امری تکرار لار لر . اوله که
تکمیل اوجی ویرلن امری تاق ایده بیلسون .
دیگر بر مثال :

(هکنز سورونه رک سیرتک کیروسنه چکلکنز)
یاخود (طاعک ذروه سنه سیچرایکنز واوراده تام
سپرد کیریکنز .) و معلملر شوکا دقت اتلی : ویربان
امری تکمیل اوجی خطنده کی نقرلر آکلامشلمی ؟
و وظیفه لرینی اجرا ایتشلمی ؟ و کنجیلر امری
تلق ای دوب یاننده از قداشنه تکرار اتمه نک بر
وظیفه اولدیننی اوکر نمایدر لر . بو عملیلر و تعلیلر
ایلرده طبیعی دها کوچلشدیریلور . یعنی اوجی
خطنک کیروسنده اوله رق آجیق قوماندا ایله و یاخود
روزکاره فارشی باغردرق قوماندا ویرمکه . یاخود
بر اورمان ایچنده آناجلر مانعهلر اولدیننی ایچون
کنجیلر منظم صورتده یان یانه دورامیه جقلرندن
مانعهلر اوزرندن باغردرق قوماندالر ویرمکه .
(بالخاصه قوماندا ایچون بویه لرلر اتخاب ایتلیدر .)
یاخود ایکی اوجی خطلی (سپر) آره سنده کی
ارتباط خندکلریله یاخود کنجیلری امر بر اوله رق
کوندزمک صورتیه و اراضی اوزرنده کی ارتباط

خندکریله و آرقه آرقه دیزله جک کنجیله یاخورد
ایکی سپارده سنده کی بوشقلرده ترتیب ایدله جک
برنوع واسطه ایله یاخودده امر برلرله تأمین و تأسیس
رابطه اوله بیایر .

آرالرینه دائما مانملر، آناجلر، چیتر تصادف
ایدجکندن کیرو ایله ارتباطی تأسیس ایتک اوزره
کیرویه دوغرو برلرینه سسلرخی ایشدی روجک
طرزده آرقه آرقه به (ارتباط کنجلیری) قویه رق
رابطه تأمین اولنور .

بو یله جه تنظیم اولنان ارتباط کنجلیری
واسطه سیه وریله جک امرلر و زاپورلر (معلومات)
لازم کلن برلره قدر کیدر . وایلرده کورولن
هر شیه دائر کربده کی مصلحه ده خیر و معلومات و برلر .
معلملر دها بو یله بر طاقم مسئله لر دوشونوب
ترتیب ایدرلر . آوجی خطنده قومانداسر و سادده
اشارته حرکت ایتکی ده اوکر بملی در :

معلم قوللرخی برده موازی اوله رق افقی برطرزده
آچارسه (آوه چیق) دیمکدر .

معلم قولنی ایلری به اوزاتوب پارمغیله بر اوی
ویا خود بشقه بر نقطه نی کویسترسه (استقامت)
دیمکدر . او وقت تکمیل آوجی خطی کویستریلن
استقامته دوغرو یورور .

معلم برده یانارسه آوجی خطنده (یره یات)
قومانداسی ویرلمش اوله جفندن اوده برده یانار .

معلم الی باشی اوستنده بر دأر درسم ایدیورکی
چویره جک اولورسه آوجی خطی هیچ قونوشمق سزین
برلرینک آرقه سنده ایکی صره اوزرینه (صف حرب
نظامنده طویلانسون) دیمکدر .

تکمیل بوحرکنکلی کنجاری بیوک بردقت و
اطاعتله و فوق العاده متیفظ اوله رق با پامایه اعتنا ایتمیلدر لر .

۱۰ - تخمین مسافه

معلملر اراضی اوزرنده بر نقطه دن اعتباراً
متفرق مسافهلر آلیر و اشارت ایدر لر . یعنی ۵۰ ،
۱۰۰ ، ۱۵۰ ، ۲۰۰ ، ۲۵۰ ، ۳۰۰ ، ۳۵۰ ،
۴۰۰ ، مترولق مسافهلری (آراقلاری) تمامی تامنه
اولچر لر . باشلانغیچده کنلر بو تخمین مسافهلری
دوز بر اراضی اوزرنده اوکر میلدر لر . مثلاً هر
کنج کندی آدیمی ایله ۱۰۰ مترولق بر مسافه نك
قاچ آدیم ایتدیکنی بیلملی . چونکه مسافه کنج لرك
بو یولرینه و آدیملرینه کوره دکی شیر .

بعده عینی نقطه دن و یا خود دیگر بر نقطه دن
متفرق مسافهلر آلیر . بو مسافهلر طاشلر له ،
صیر یقلر له یا خود دیز چوکمش و یا آیاقده طوران
کنج لره اشارت ایدیا یز . صوکره بو مسافهلر
کنج لره تخمین ایتدیریلور . مسافهلر حتمنده
کنج لرك اولدن معلوماتی اولماملیدر . و کنج لر
کندیلرنجه معلوم اولان بر مسافه ایله تخمین
ایده جکلری مسافه بی قارشیلادیر مالیدر لر و اوکا
کوره حسابلا یوب تخمین ایتکه آلیشمالیدر لر .

معلم هر کنجی آری آری چاغروب کوستره جکی
بر مسافه بی نه قدر تخمین ایتدیکنی و چاغردجنی
دیگر کنج لره ده اولکلرک نه قدر اکسک و یا فاضله
تخمین ایتدیکلرینی صورمالی و بعده یا کلش لرنی
تصحیح ایتمیلدر .

تخمین مسافه اولنورکن دیگرلری ایشتمیه جک
طرزده سؤال و جواب با پامایه اعتنا ایتمیلدر .

کنج درنگری

هر کنج آتیده کوستریان شیلری او کر تملیدر .
سطعی دوز اولان اراضیده تخمین مسافه ده
قولای اولور .

ا کر تخمین اوله جق مسافه یوقوش ایسه کوجک
چو غالبر . بونک ایچون دها فضله دقت واعتنا ایستر .
چونکه مسافه اوزون اولدینی حالده قیصه کورونور .
ا کر هوا آجیق و براق ایسه مسافه یقین کورونور .
بوده ضیانک چوقلفندن ایلری کلیر . چونکه هر
عارضه و اراضی اوزرنده کی هر جسم واضح اوله رق
سچیلیر . هوا قبالی اولدینی زمان بالمکس مسافه لر ده
اوزون کورونور . چونکه اوافق هدفلر و هر
جسم واضح اوله رق سچیله من .

باشلاننجده کنج لر آیاقده تخمین مسافه
ایتمکی او کر تملی . چونکه یاتارکن تخمین مسافه
ایتمک دها کوجدر .

۱۱ - نشان - انداخت تعلیمی

انداخت تعلیمی یالکز دینج لره باید یریلوب
کور بوزلره باید یرلیه جقدر .

منطقه درنگی بولان هر یرده ژاندارمه و قطمانی
وارسه بونلر طرفدن آرده صیزده تفنگ و اونک
حسن محافظه سنه و نشان المایه دا ژردرسلر و یرلیه جقدر:
بودرسلر ده متعدد نشان وضعیتاری ، مثلث ، قوم
طوره لری اوزرنده بولان تفنگلره نشان آلمق
و قوتتول ایتمک کی شیلر او کر تمله جک . ا کر
دینج لر نشان الماده ایلو ویوب فوق العاده ک
کوستر لر سه بونلرک ۳ مانووره فیشکی و ایلر ده ده
۳ خفیف مرعی آتالری نه مساعده اولنور .
وظیفه : او طور دینی یرده تفنگ ماصه و یا خود

کنج درنگری

قوم طور به سی اوزرینه موضوع اوله رق مسافه ۱۵۰ مترو اصغری ۷ اصابت، بو جیخانه درنگ منطقه سسند بولنان قطماندن ویریلور . ایلروده جیخانه رسماً مراجعت ایدیلهرک تدارک اولنور . و ممکن مرتبه جیخانه تصرفه رعایت ایدیلیدر .

منطقه ده بولنان قطمان لزومنده کندی انداخت محللری کنج درنگلرینه تخصیص ایدر و انداخت زماننده امنیت ترتیب آندن و انداختلرک انتظامندن قطمان مسؤلدر و لزومی اولان انداخت اشارتیلری قطمان تعیین ایده جکدر . کرک هدف و کرک نشان و انداخت مائزملری و آز مقدارده لزومی اولان تفنگلری ویرر و انداختلرک ختامنده عینی کونده ده تفنگلر قطمانه اعاده اولنور .

(دینج) لرک کندی حسابلرینه تفنگ و جیخانه آلیقوبه لری ممنوعدر . بومقصد ایچون قول اردو قوماندان و کالتلری کندی منطقه لرینه (دینج) لرک نشان و انداخت تعلیملری ایچون لازم کلن اوامری ویررلر .

۱۲ — عموم عثمانلی کنج درنگلری یوریش حالده مر بوط نوطه ده کی شرفیلری ترنم ایده جکدر در بلوک و مفرزه لرک عثمانلی یارانغی طاشیملرینه مساعده اولنور فقط بونک مصارفی کندیلرینه عانددر . بایراقلرک اوزرینه (کوربوزلر) و (دینجر) عباره لری یازیلیر .

کنج درنگلری قیافتی

۱ — دینجر ایچون علامت فارقه اوله رق (قابالاق) و کوربوزلر ایچونده صاغ قولده طاشمق اوزره بیاض اکلی برشرد . ممکن اولدینی تقدیرده شریدلرک اوزرینه محلی درنگ اسمی یازیلیر . مثلا : استانبول سلطانیسی کوربوزلری .

۲ — اگر برالبسه یابدیرلق لازم ایسه مطلقاً

کنج درنکری

۲۴

آئیده کوسترلین نمونه سی وجهله یابدیرله جقدر .

۳ - جاکت (خاکی رنگده ، اوکده درت

جب . یقه دوریک) دینچلر یاقه نك اوزرینه منسوب

اولدینی محلی درنك اسمنی یازدیره جقدر . مثلا :

(استانبول دینچ درنکی) کولوت پانتالون (خاکی)

دولاق ، باغلی ایاق قابی ، قاپوط ، آرقه چانطه سی ،

صو مطره سی

۴ - ذکر اولنان علامت فارقه و البسه لر

انمانی حکومت طرفندن ویرلیوب ممکن اولدینی

تقدیرده کندیلری طرفندن تدارك اوله جقدر .

۵ - البسه و علامت فارقه لر درنکده تعلیم

واراضی اوزرنده عملیات و سیاحتلرک دوامی مدتیجه

اکسا ایدیهلجک و بو ائشاده تصادف ایدیلن بالعموم

ضابطان ایله درنك معلم و رهبرلرینه رسم تعظیم

ایفا ایتکه مجبوردرلر .

۶ - شمذیلک الده بولنان البسه لر استعمال اولنه

بیلیر . لاکن بکی درنك البسه سی یابدیرله جق اولورسه

بونک بالاده نمونه سی وجهله یابدیرلسی توصیه اولنور .

۷ - هر حالده شمذیککی موجود البسه لره

درنك تعلیم و تطبیقاتلرنده ماده (۱) ده ذکر اولنان

علامت فارقه لر سرعت ممکنه ایله تدارك اولتیلیدر

تربیه بدنیه یورویش مارشک کفته سی

کوش دره دورماز آقار

یورویلم آرقداشلر . . .

سمری . . . ایضاً

سرت آدیله هریرایکله سین

نرمده بو داغلر طاشلر ؟

یورویلم آرقداشلرک . . .

سمری . . . ایضاً

سرت آدیله هریرایکله سین

[علی علوی]

داغ باشی دومان آلمش .

کونش اققدن شیددی دوناغ ،

یر ، کوک ، سو دیکله سین

بو کولک ، دکنز نروده وار ؟

بو آتاجلر ، کوزل قوشلر

یر ، کوک ، سو دیکله سین

عثمانی گنج رنکھری

کرمه آل ساه دورانی ! لک

کرمه آواز دور دور مرمه

بر غار دور می شم ده فر ا شمه

له داسه نا آرم به رو

ست سیه دنگله مسرکون به ز می می سه

سیه له ایبه به قدر له له دیم ا

ست سیه له دبه مسرکون به ز می می سه

سیه له ایبه سیه له ایبه به قدر له له دیم ا

تربیه بدنیه مارشک ایکی سوله نوطه ی